سفیر توسعه

فصلنامه گردشگری دانشگاه تبریز
سال دوم/ شماره دوم/ پاییز ۱۴۰۴

گردشگری در شهر تبریز: روایتی از شهر اولین‌ها

بنام خالق زیبایی ها

نشریه انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز

فصلنامه علمی دانشجویی سفیر توسعه رشته گردشگری
سال دوم / شماره دوم / پاییز ۱۴۰۴
گردشگری در شهر تبریز: روایتی از شهر اولین‌ها

صاحب امتیاز: انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز

استاد مشاور: دکتر یاور بابائی

مدیر مسئول: زهرا توکلی مرند

سردبیر: زهرا نجفی

طراح و صفحه آرا: امیرمحمد جامبر

ویراستاران: زهرا نجفی - الهه طباطبائی

هیئت تحریریه: یاور بابائی، الهه طباطبائی، ثمین آدینه، زهرا بهجت جمال، فرزانه علی‌دوست‌شرامین، عسل‌السادات یوزباشی، محمد متین‌اقدم، زهرا نجفی، زهرا توکلی مرند، نورا اسمعیلی

شماره مجوز: ک.ن.ت ۹۴/۱

راه های ارتباطی:
tourismtbz
tbz_tourism_association

فهرست

سخن سردبیر ٤
مقدمه ٥
اهمیت صنعت گردشگری ٦
ارکان صنعت گردشگری ٨
آشنایی با شهر تبریز ٩
جاذبه های گردشگری شهر تبریز ١١
جاذبه های طبیعی ١٢
جاذبه های تاریخی –فرهنگی ١٥
جاذبه های نوین: گامی نو در گردشگری شهری ٢٢
امکانات و تسهیلات گردشگری شهر تبریز ٢٧
حمل و نقل ٢٧
مراکز اقامتی ٣٠
رستوران های برجسته: ضیافتی از طعم و تنوع ٣١
آژانس های مسافرتی ٣٢
راهنمای جامع آموزش گردشگری در تبریز: از دانشگاه تا بازار کار ٣٣
بخش اول: آموزش آکادمیک رشته گردشگری ٣٤
بخش دوم: آموزشگاه های تخصصی گردشگری ٣٧
نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس روانشناسی رنگ ها ٣٨
مصاحبه با معاون صنایع دستی، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان آذربایجان شرقی ٤٢
جمع بندی نهایی و نتیجه گیری ٤٤

سخن سردبیر

به نام خدا

با عرض سلام به همه خوانندگان محترم نشریه سفیر توسعه

انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز در سال ۱۴۰۳ با انتشار نخستین شماره نشریه سفیر توسعه فعالیت خود را به صورت حرفه‌ای شروع کرد و به دنبال معرفی هر چه بیشتر رشته گردشگری و مفاهیم و موضوعات مرتبط با گردشگری و نیز معرفی ظرفیت‌های گردشگری در سطح کشور و استان آذربایجان شرقی می باشد.

با افتخار، هم اینک دومین شماره فصلنامه سفیر توسعه با موضوع «گردشگری در شهر تبریز: روایتی از شهر اولین‌ها» مجوز انتشار را کسب نموده است. در این شماره، تلاش می گردد تا ظرفیت های گردشگری شهر تبریز از جمله جاذبه‌های گردشگری، فرصت های آموزشی و امکانات و تسهیلات گردشگری تشریح گردد. این شماره حاصل تلاش جمعی از دانشجویانی است که می خواهند گردشگری را فراتر از تعریف‌های تکراری ببینند و آن را با نگاه دقیق تر و مسئولانه تری بررسی کنند. در این شماره کوشیده‌ایم با نگاهی مسئله‌محور، میان دانش نظری و واقعیت‌های گردشگری موجود در شهر تبریز پیوند برقرار کنیم. بنابراین، تبریز، شهری با پیشینه‌ای عمیق و ظرفیت‌هایی کمتر گفته‌شده، موضوع اصلی این شماره نشریه است.

در این مسیر، از همراهی و راهنمایی‌های ارزشمند استاد مشاور محترم انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز، جناب آقای دکتر یاور بابائی، صمیمانه قدردانی می کنیم که نقش مهمی در شکل گیری و کیفیت علمی این شماره داشته‌اند.

امید داریم این شماره بتواند نگاه تازه‌ای به گردشگری تبریز ایجاد کند؛ نگاهی که به شناخت بهتر شهر، حفظ هویت آن و آینده‌ای آگاهانه تر برای گردشگری شهری منجر شود.

با احترام

زهرا نجفی / سردبیر نشریه

مقدمه

زهرا نجفی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

صنعت گردشگری به عنوان یکی از بزرگ‌ترین و پویاترین بخش‌های اقتصادی جهان، نقشی بی‌بدیل در تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جوامع ایفا می کند. این صنعت فراتر از فعالیتی تفریحی، به موتور محرکی برای توسعه پایدار، ایجاد اشتغال، تقویت هویت فرهنگی و حفاظت از محیط‌زیست تبدیل شده است. با توجه به اهمیت این صنعت در توسعه جوامع، شهرها و کشورهای مختلف، این مطالعه تلاش می کند تا ویژگی های و ملزومات توسعه این صنعت را در شهر تبریز مورد بررسی قرار دهد. شهر تبریز به عنوان یکی از کلان شهرهای کشور و با داشتن جاذبه های متعدد تاریخی-فرهنگی، طبیعی و انسان ساخت و زیرساخت‌ها و روساخت های گردشگری قابل توجه، قابلیت داشتن جایگاه مناسب در صنعت گردشگری کشور و جهان دارد. برای این منظور در این مطالعه با تمرکز بر شهر تبریز، ابتدا در بخش اول اهمیت صنعت گردشگری و ویژگی های آن مورد بررسی قرار می گیرد سپس در بخش دوم، به معرفی شهر تبریز از نظر ویژگی جغرافیایی، جمعیتی، فرهنگی و نیز تاریخچه شهر تبریز بررسی می‌شود. سپس در بخش بعدی جاذبه های گردشگری شهر تبریز در قالب جاذبه های طبیعی، جاذبه‌های تاریخی-فرهنگی و جاذبه های نوین معرفی می گردد. در ادامه امکانات و تسهیلات گردشگری شهری شامل حمل و نقل، مراکز اقامتی، رستوران، دفاتر خدمات مسافرتی معرفی و تشریح می گردد. همچنین در بخش بعدی، آموزش گردشگری در شهر تبریز و مراکز ارائه دهنده آموزش و ظرفیت های آموزشی گردشگری در این شهر تشریح می گردد. در ادامه چشم انداز اشتغال در گردشگری بیان شده و پس از آن گزارش جامعی از طرح اجرایی انجمن علمی گردشگری و کانون ایران شناسی و گردشگری با عنوان، نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس روانشناسی رنگ ها، ارائه می گردد. سپس، مصاحبه با معاونت صنایع دستی، اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان آذربایجان شرقی در خصوص ظرفیت های صنایع دستی شهر تبریز بیان می‌شود و درنهایت در آخر، جمع بندی و نتیجه گیری نهایی از مطالب ارائه شده در این شماره نشریه ارائه می‌شود. در مجموع این نشریه به دنبال آن است تا با معرفی قابلیت های گردشگری شهر تبریز، بر اهمیت توسعه صنعت گردشگری در این شهر تاکید نماید.

زهرا توکلی مرند
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

اهمیت صنعت گردشگری

صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و پویاترین بخش‌های اقتصادی جهان، نقشی بی‌بدیل در تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جوامع ایفا می‌کند. این صنعت فراتر از فعالیتی تفریحی، به موتور محرکی برای توسعه پایدار، ایجاد اشتغال، تقویت هویت فرهنگی و حفاظت از محیط‌زیست تبدیل شده است. مطابق تعریف سازمان جهانی گردشگری، گردشگری شامل فعالیت‌های اشخاصی است که به قصد تفریح، تجارت یا سایر مقاصد به مکان‌هایی خارج از محیط معمولی خود سفر کرده و برای مدتی کمتر از یک سال متوالی در آنجا اقامت می‌کنند. در سال‌های اخیر و به ویژه از اوایل قرن بیست و یکم، گردشگری بین‌المللی به یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان تبدیل شده است و تأثیر آن در سطح جهانی به طور فزاینده‌ای آشکار شده است. گردشگری دارای اثرات مثبت بسیاری برای مقصدهای گردشگری است. با این حال، توسعه سریع و نامتوازن گردشگری، چالش‌هایی را نیز برای مردم، مکان‌ها و مشاغل به همراه دارد. مطالعات نشان می‌دهند که توسعه پایدار گردشگری باید بر سه حوزه پایداری اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی و فرهنگی متمرکز شود. در کنار این چهار حوزه، تاثیرات سیاسی و تاثیرات فناورانه نیز دارای اهمیت است. در ادامه هر یک از این حوزه‌ها به صور خلاصه بیان می‌گردد:

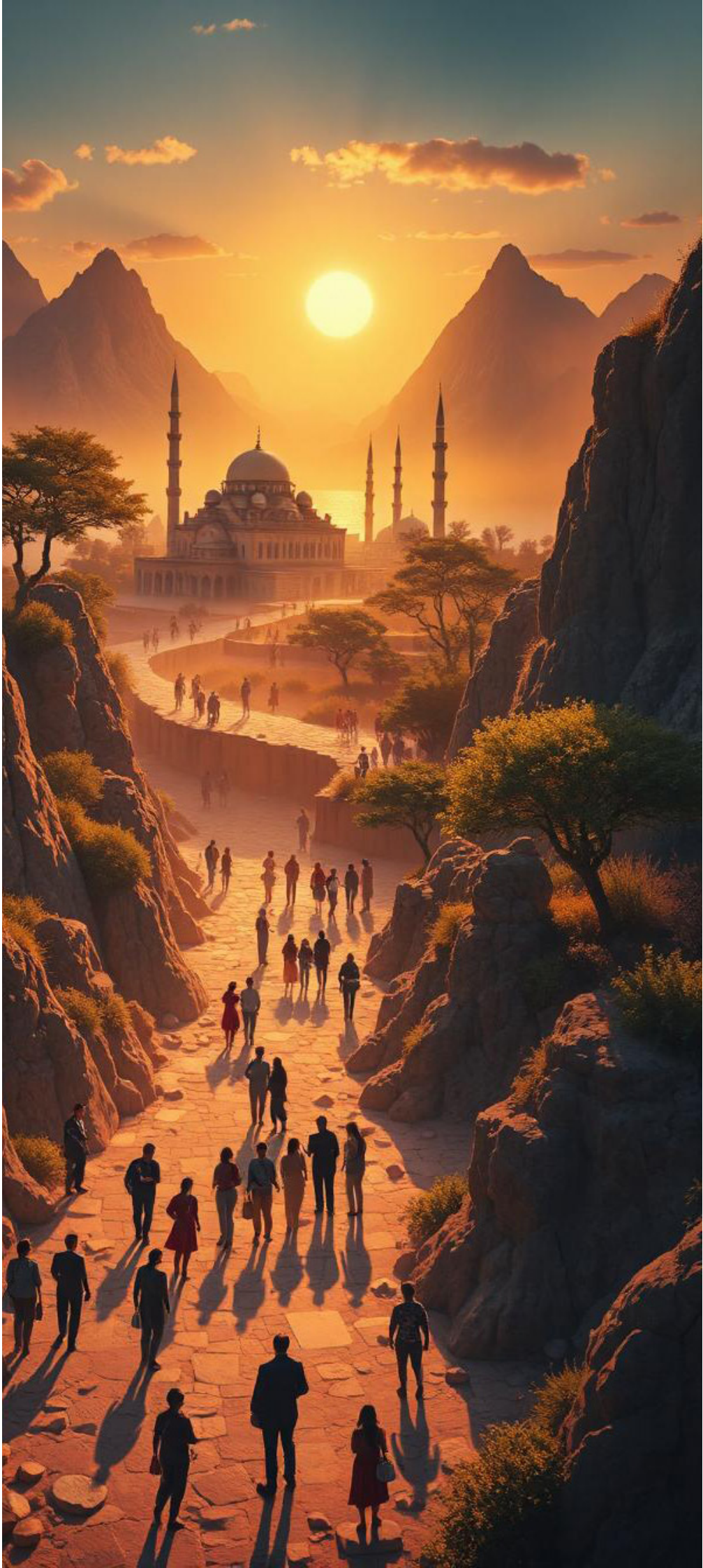
تأثیرات اقتصادی: گردشگری می‌تواند درآمدایجاد کند، فرصت‌های شغلی برای افراد فراهم کند و به تولید ناخالص داخلی یک کشور کمک کند. هزینه گردشگران همچنین می‌تواند اقتصاد جامعه محلی را ارتقا دهد. ساکنان محلی و کسب‌وکارها می‌توانند با ارائه اسکان، غذا و نوشیدنی، و سایر خدمات و محصولات گردشگری، درآمد خود را افزایش دهند. علاوه بر این، گردشگری تصویر یک مقصد و کشور را نیز بهبود می‌بخشد زیرا منجر به بهبود زیرساخت‌های عمومی و همچنین حفظ محیط زیست و بوم‌شناسی محلی می‌شود. با این حال، رشد صنعت گردشگری همیشه منجر به افزایش درآمد خانوارهای محلی نمی‌شود. در برخی موارد، می‌تواند نابرابری درآمدی بین افراد و گروه‌ها ایجاد کند، هزینه املاک و مسکن و هزینه زندگی را افزایش دهد، کمبود برخی کالاها را در پی داشته باشد. بنابراین گردشگری می‌تواند اثرات مثبت و منفی اقتصادی در مقصدها به وجود آورد.

تأثیرات اجتماعی-فرهنگی: گردشگری اثرات مثبت و منفی مختلفی بر جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی دارد. فرآیندها و اثرات تغییر فرهنگی ناشی از گردشگری به دلیل برخورد یا تماس با گردشگران است و سفر نیز به نوبه خود بر رفاه مردم تأثیر می‌گذارد. از یک سو، گردشگری مزایای اجتماعی زیادی دارد، از جمله حفظ فرهنگ و میراث محلی، تقویت جوامع، احیای سنت‌ها و هنرها، و همچنین حفاظت از میراث. علاوه بر این، سرمایه‌گذاری در گردشگری شامل بهبود زیرساخت و امکانات است که منجر به کیفیت بهتر زندگی می‌شود. از سوی دیگر، گردشگری همچنین می‌تواند تغییرات مضر در الگوهای رفتاری، سبک زندگی و کیفیت زندگی افراد محلی ایجاد کند. گاهی اوقات، گردشگری باعث مسائل اجتماعی و نگرانی‌هایی از جمله جرم و جنایت، ترافیک سنگین، آلودگی محیط زیست و ازدحام بیش از حد می‌شود. توسعه بیش از حد برای تأمین امکانات گردشگری همچنین می‌تواند برنامه‌های روزمره ساکنان را مختل کند، باعث کمبود مسکن و ازدحام شود که می‌تواند افراد محلی را ناراضی و آزرده کند.

تأثیرات زیست‌محیطی: همانند سایر حوزه های مطرح شده، گردشگری دارای آثار مثبت و منفی زیست محیطی در مقصدهای گردشگری است. از جمله آثار مثبت می‌توان به تقویت حفظ گونه جانوری و گیاهی نادر، افزایش توجه جهانی به محیط زیست، توجه به همزیستی انسان و محیط زیست و ... اشاره کرد. در کنار آن، آثار منفی آلودگی محیط زیست، تولید زباله، آلودگی آب و هوا، تخریب محیط زیست، تهدید حیات وحش و حیات جانوری، از بین رفتن آرامش حیات وحش، شیوع بیماری، کاهش کیفیت هوا و ... نیز از پیامدهای منفی توسعه گردشگری در مقصدها از نظر زیست محیطی می‌باشد.

تأثیرات سیاسی: عوامل سیاسی و حمایت دولت بر مدیریت مالی و توسعه ظرفیت برای توسعه گردشگری تأثیر می گذارند. نگرانی‌های سیاسی درباره مقاصد گردشگری در کشورهای در حال توسعه وجود دارد، زیرا تنش‌های سیاسی بلندمدت و تغییرات سیاسی می‌تواند به توسعه گردشگری آسیب برساند. علاوه بر این، هرگونه افزایش هزینه ویزا نیز می‌تواند تعداد ورود گردشگران بین‌المللی را کاهش دهد، که منجر به از دست دادن تولید ناخالص داخلی برای کشور مقصد می‌شود. در این راستا، بسیاری از کشورهای مقصد، سیاست‌های خاصی برای تحریک تقاضای گردشگری بین‌المللی اعلام می کنند، مانند ورود بدون ویزا و خرید معاف از مالیات، به امید افزایش درآمد گردشگری برای مقصد.

تأثیرات فناورانه: رشد و تکامل فناوری می‌تواند بر رفتار گردشگر و توسعه مقصدها تأثیر بگذارد. فناوری اطلاعات و ارتباطات به طور گسترده در صنعت گردشگری استفاده می‌شود و نقش مهمی در ترویج و برجسته کردن مقاصد ایفا می کند. برای مثال، رسانه‌های اجتماعی به طور فزاینده‌ای به عنوان رسانه‌ای برای ترویج مقاصد و ارائه اطلاعات به بازدیدکنندگان بالقوه در سراسر جهان استفاده می‌شود. این امر می‌تواند هزینه‌های بازاریابی و تبلیغات را کاهش دهد و همچنین به ترویج محصولات و عرضه‌های سفر کمک کند، که می‌تواند کارایی و رقابت‌پذیری کسب‌وکارهای محلی را افزایش دهد. همچنین عدم اطمینان برای مشتریان را کاهش می‌دهد و شکاف‌های خدمات را کم می کند.

ارکان صنعت گردشگری

زهرا نجفی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

میزان موفقیت در توسعه گردشگری تابعی از کیفیت و نحوه دخالت عوامل مؤثر است کـه در حقیقـت همان ارکان گردشگری محسوب می شوند. ارکان این صنعت عبارت از جاذبه های گردشگری و همچنین تـسهیلات و خدمات گردشگری می‌باشد:

جاذبه‌ها: مطابق تعاریف، هر پدیده یا عامل انگیزشی که در مقصد جذابیت ایجاد کرده و منجر به مسافرت فرد یا افرادی از نقاط مختلف به مقصد گردشگری شود جاذبه نامیده می شود. وجود جاذبه‌ها یکی از مهمترین دلایل مسافرت مردم به یک مقصد خاص اسـت. جاذبـه هـای گردشـگری بـه عنوان عامل جذب با توجه به ویژگی های خاص و جذابیت هایی که دارند، می توانند گردشگران را از نقـاط مختلـف و سرزمین‌های دور به سمت خود بکشانند. هر چقدر جاذبه گردشگری متنوع تر، منحـصربفردتر و جـذاب تـر باشـد از قدرت کشش بالاتری برخوردار خواهد بود و درنتیجه حوزه نفوذ وسیع‌تری خواهند داشت. شناسایی و معرفی ویژگی‌ها، جذابیت‌ها، و توان‌های بالقوه و بالفعل جاذبه‌ها در موفقیت توسعه گردشگری در مقصدها بسیار حیاتی است. در ادبیات گردشگری، جاذبه‌ها به سه دسته جاذبه های طبیعی، تاریخی-فرهنگی و نوین تقسیم بندی می‌شود. جاذبه های طبیعی مبتنی بر ویژگی‌ها و قابلیت های محیط طبیعی مقصدهای گردشگری بوده و هر جذابیتی را شامل می‌شود که در آن موهبت‌ها و ویژگی های طبیعی مانند حیات جانوری و گیاهی، چشم انداز طبیعی، آب و هوا، شکل زمین و ... مورد توجه است. جاذبه های تاریخی و فرهنگی نیز بر مبنای آثار و پیامدهای زندگی انسانی بوده که از گذشته های دور و نزدیک و نیز ویژگی های فرهنگی جامعه مقصد را شامل می‌شود که می توان به بناها و آثار تاریخی و باستانی، مقابر و مساجد، بازارهای تاریخی، موزه‌ها و خانه های تاریخی، آداب و رسوم، شیوه های معیشت، فرهنگ محلی، مهمان‌نوازی، غذا و ... اشاره کرد. گردشگری نوین اشاره به جاذبه‌هایی دارد که مبتنی بر جاذبه های انسان ساخت و نوینی است که ویژگی‌های جدیدی را به مقصد گردشگری می‌افزایند که از آن جمله می توان به مراکز خرید، میادین و نمادهای شهری، برج‌ها و ساختمان های معروف، پارک های موضوعی و ... اشاره کرد.

تسهیلات و خدمات گردشگری: مجموعه تأسیسات و تجهیزات مربوط به حمل و نقل، اقامت، پذیرائی، تفریح و خـدمات جنبی مربوط به گردشگری را تسهیلات و خدمات گردشگری می نامند. تسهیلات و خدمات گردشگری، بیشترین حجم درآمدزایی و اشتغال زایی را برای جوامع میزبان به ارمغان می آورند. لازم به ذکراست که برای ارائه تسهیلات و خدمات گردشگری مطلوب باید ابتدا زیرساخت‌هایی تأمین شود و در واقع زیرساختها بخش عمده‌ای از این رکن را تـشکیل مـی دهنـد. دسترسی‌ها (زمینی، هوایی، دریایی)، آب آشامیدنی و تأسیسات فاضلاب، خدمات بهداشتی و فوریت‌های پزشکی، تأمین انواع انرژی، و ارتباطات (سیستم مخابرات، پست، اینترنت) در حوزه زیرساخت‌ها قـرار مـی گیـرد و ایـن عوامـل در توسعه گردشگری نقش بسیار کلیدی ایفا می‌کنند. در نهایت تسهیلات و خدمات گردشگری، بخش عرضه گردشگری را شکل می‌دهند و گردشگران در مقصدها از این تسهیلات و خدمات استفاده می‌نمایند.

این نشریه با تمرکز بر صنعت گردشگری در شهر تبریز در ادامه، پس از معرفی شهر تبریز از نظر موقعیت جغرافیایی، ویژگی های جمعیتی و تاریخچه شکل گیری آن، جاذبه های گردشگری در شهر تبریز شامل جاذبه های طبیعی، تاریخی و فرهنگی و نوین را معرفی می‌نماید و سپس تسهیلات و خدمات گردشگری شامل حمل و نقل، اقامت، رستوران‌ها و پذیرایی و آژانس های مسافرتی مورد بررسی قرار می گیرد.

آشنایی با شهر تبریز

الهه طباطبائی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

موقعیت جغرافیایی: شهر تبریز مرکز استان آذربایجان شرقی می‌باشد و در ۳۸ و ۴ درجه عرض جغرافیایی و ۴۶ و ۱۸ درجه طول جغرافیایی واقع شده است و ارتفاع متوسط آن ازسطح دریا ۱۳۶۶ متر می‌باشد. شهر تبریز یکی از بزرگترین شهرهای ایران بوده و در دره آجی چای بنا شده است. فاصله شهرستان تبریز تا تهران ۶۳۵ کیلومتر و از طریق خط آهن تهران تبریز ۷۳۵ کیلومتر می‌باشد. تبریز شهری است که نامش از دیرباز آشنای اهل سیاحت و تجارت در اقصی نقاط جهان بوده و هست و در طول جاده ابریشم، غرب را به شرق پیوند داده و دروازه مشرق زمین خوانده شده است. این شهر بزر گترین شهر منطقه شمال غرب کشور و قطب اداری، ارتباطی، بازرگانی، سیاسی، صنعتی، فرهنگی و نظامی این منطقه شناخته می‌شود.

شهر تبریز در گوشه شرقی دشت رسوبی هموار با شیب متوسط به سوی دریاچه ارومیه گسترده شده است در شمال آن کوه های عون بن علی پله چین بهلول و بابا باغی و در جنوب آن سلسله جبال سهند قرار دارد.

زبان و مذهب: جمعیت و ترکیب جمعیتی

طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ ، جمعیت تبریز ۱۵۵۸۶۹۳ میلیون نفر است، اما این تعداد به دلیل مهاجرت‌ها و تغییرات دموگرافیک ممکن است متغیر باشد. (شهرداری تبریز،۱۳۹۵)

تبریز به‌طور عمده از اقوام ترک آذربایجانی تشکیل شده است. مردم این شهر بیشتر از قوم ترکی هستند که زبان ترکی را به‌عنوان زبان مادری خود صحبت می‌کنند. در کنار این قومیت اصلی، گروه‌های کوچکتری از سایر قومیت‌ها نظیر کردها، ارمنیان، و فارس‌ها نیز در تبریز زندگی می‌کنند. با این حال، بیشتر جمعیت تبریز به زبان ترکی صحبت می‌کنند و این زبان در بین مردم آن غالب است.

زبان مردم تبریز **ترکی آذربایجانی** است که به شاخه جنوبی(اغوز) تعلق دارد. این زبان در مناطق وسیعی از شمال غرب ایران و کشورهای اطراف مانند آذربایجان و ترکیه هم صحبت می‌شود. ترکی آذربایجانی در تبریز، علاوه بر فارسی، زبان رایج در ارتباطات روزمره، رسانه‌ها و تجارت است.

اکثریت مردم تبریز مسلمان هستند و دین غالب در این شهر **اسلام** است. بیش از ٪۹۵ از جمعیت تبریز مسلمان شیعه دوازده امامی هستند. در کنار مسلمانان، گروه‌های مذهبی دیگری نظیر ارامنه نیز در تبریز زندگی می‌کنند. تبریز در طول تاریخ، به‌ویژه در دوران ساسانیان و صفویان، مرکز بسیاری از جوامع مسیحی بوده است. کلیساها و سایر آثار تاریخی از ارامنه همچنان در این شهر به چشم می‌خورد.

سرگذشت و روند شکل گیری شهر تبریز:

تبریز یکی از کهن‌ترین شهرهای ایران است که آثار تاریخی و نشانه‌های باستان‌شناسی به‌دست‌آمده از نقاط مختلف آن، نشانگر دیرینگی و قدمت این شهر کهن است. نخستین اشاره مکتوب به تبریز در کتیبه سارگن دوم، پادشاه آشور (۷۵۰-۷۲۲ ق.م)، دیده می‌شود که آن را شهری بزرگ و آباد با بارویی تو در تو توصیف کرده است. در این کتیبه از شهری به نام «اوشکایا» که احتمالاً همان اسکوی

امروزی است و نیز از دژ و قلعه‌ای به نام «تارویی» که احتمالاً همان تبریز است، نام برده می‌شود. گذشته از این، در یکی از کتیبه های سناخریب پادشاه آشور (۷۰۵ - ۶۸۱ ق . م) از شهری به نام تربیس نام برده شده است که پادشاه مزبور در آنجا معبدی به نام نرکان ساخته بود. برخی از مورخین و محققین، تبریز راهمان گابریسی می‌دانند که در پنجمین جدول آسیایی بطلیموس اسکندرانی (در نیمه دوم قرن دوم میلادی) ثبت شده است و اعتقاد دارند که بعدها حرف گ به ت تبدیل شده است. (وزارت میراث فرهنگی، گردشگردی و صنایع دستی آذربایجان شرقی). با این حال نمیتوان اطمینان یافت که اسامی کهن تبریز چه بودند، زیرا تبریز شهری است با تاریخی دور و دراز و غنی که تا کنون دچار دگرگونی های بسیاری شده است.

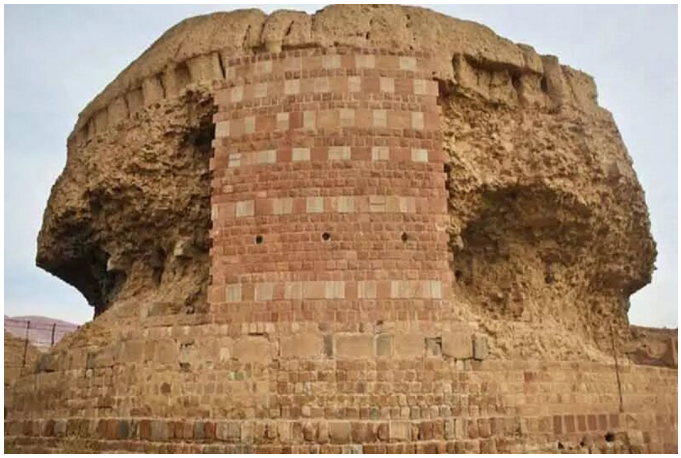
تبریز شهر اولین‌ها است. اولین چاپخانه ایران در سال ۱۲۳۲ در تبریز تاسیس شد. صنعت چاپ که حرف های زیادی برای گفتن داشت، برای اولین بار پا به این شهر گذاشت و صنعت نشر را دچار تحولات ویژه ای کرد. تمام کتاب‌ها که تا پیش از این به صورت نسخه خطی نوشته میشدند، این بار با ورود صنعت چاپ و تاسیس چاپخانه به صورت افست به چاپ می‌رسیدند.

۵ سال پس از اختراع سینما توسط برادران لومیر اولین سینما در شهر تبریز افتتاح شد. اولین نمایش های سینمایی نیز در زمان ناصرالدین شاه در همین شهر انجام می‌شده است. اولین مدرسه استثنایی ایران(مدرسه باغچه بان برای ناشنوایان)، اولین دندان مصنوعی، اولین عمل پیوند کلیه و اولین عمل پیوند قلب ایران نیز در این شهر ساخته شده و انجام گرفته است.

تاریخ تبریز پس از اسلام روشن‌تر است. این شهر در سال ۲۱ هجری قمری به‌دست اعراب فتح شد و قبایل عربی از جمله «ازدها» از قبایل یمنی در آن سکونت گزیدند و حکومت روادیان را بنیان نهادند. در این دوران، تبریز که در ابتدا یک قلعه بود، به شهری بزرگ بدل شد و به‌عنوان پایتخت آذربایجان اهمیت یافت. در سال ۳۴۰ هجری قمری، با اتحاد تبریز، اشنو و دهخوارقان، مملکت بنی‌رودینی شکل گرفت که حکام آن استقلال قابل توجهی داشتند. از قرن سوم هجری به بعد، تبریز به یکی از مراکز بزرگ صنعتی، تجاری و علمی آذربایجان تبدیل شد.

در سال ۴۲۰ هجری، امیر وهسودان بر تبریز حکومت یافت و از سال ۴۴۶ هجری، این شهر تحت سلطه سلجوقیان درآمد. در سال ۶۱۶ هجری، اهالی تبریز با پرداخت هدایا و اموال ارزشمند، از حمله مغولان و ویرانی شهر جلوگیری کردند. با این حال، پس از حمله مغول به ایران، تبریز به دستور آباقاخان (۶۶۳-۶۸۰ هجری قمری) پایتخت رسمی ایلخانان شد. در این دوران، شکوفایی دوباره‌ای در عرصه مدنی و اقتصادی پدید آمد و تبریز به نخستین شهر بزرگ منطقه‌ای تبدیل شد که مارکوپولو از آن دیدن کرد.

در زمان حکومت سلطان محمود غازان خان، شهر تبریز به اوج آبادانی خود رسید. او در روستای شام کنار آجی چای، مقبره باشکوه شام‌غازان را ساخت و با ایجاد امنیت، تجارت و بازارهای تازه، رونق اقتصادی را گسترش داد. خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی در بیلانکوه، مرکز علمی «ربع رشیدی» را بنیان گذاشت و تاج‌الدین علیشاه جیلانی،

مسجد علیشاه (ارک تبریز) را ساخت.

پس از ایلخانان، تبریز در دوره حکومت آق‌قویونلو و قره‌قویونلو همچنان پایتخت ایران بود. در این زمان، جهان‌شاه بن قره‌یوسف در سال ۸۷۰ هجری مسجد کبود (گوی مسجد) را ساخت. با این حال، حملات تیموریان، کوچ اجباری هنرمندان و زلزله‌های پی‌درپی، بخش بزرگی از شکوه شهر را از میان برد.

در سال ۹۰۶ هجری، شاه اسماعیل صفوی تبریز را پایتخت ایران قرار داد. دوران صفوی، تبریز بارها میدان نبرد ایران و عثمانی شد. در آغاز حکومت قاجار، به‌ویژه در زمان فتحعلی‌شاه، تبریز به‌عنوان پایتخت دوم یا ولیعهدنشین ایران برگزیده شد و عباس میرزا، نایب‌السلطنه، در آن اقامت داشت. تمام ولیعهدهای قاجار دوران ولیعهدی خود را به‌عنوان حاکم آذربایجان در این شهر سپری کردند. (وزارت میراث فرهنگی، گردشگردی و صنایع دستی آذربایجان شرقی)

تبریز در دوره قاجار و مشروطه، پیشگام نوگرایی و تحولات مدنی شد؛ تشکیل نخستین انجمن ایالتی در سال ۱۲۸۵ شمسی، ایجاد نخستین شهرداری توسط قاسم‌خان والی، بنیان‌گذاری نخستین انجمن ادبی در سال ۱۲۷۹ شمسی و تأسیس نخستین مدرسه نوین توسط حاج میرزا حسن رشدیه در سال ۱۲۶۸ شمسی، از جمله افتخارات این شهر است.

در دوران معاصر، تبریز با پیشینه‌ای درخشان در مقاومت و پایداری، در نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی(ره) نقشی مهم ایفا کرد. قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز، که به مناسبت چهلم شهدای ۱۹ دی قم برگزار شد، پایه‌های رژیم پهلوی را لرزاند و زمینه پیروزی انقلاب اسلامی را فراهم کرد. پس از انقلاب نیز تبریز و مردم آذربایجان شرقی در حمایت از نظام جمهوری اسلامی همواره فعال و پیشگام بوده‌اند.

جاذبه های گردشگری شهر تبریز

همانطور که پیش تر اشاره شد، براساس تقسیم بندی سازمان جهانی گردشگری، جاذبه های گردشگری به سه دسته اصلی جاذبه های طبیعی، جاذبه های تاریخی-فرهنگی و جاذبه های نوین و انسان ساخت تقسیم می‌شود. در ادامه جاذبه های شهر تبریز به تفکیک در قالب جاذبه های طبیعی، جاذبه های تاریخی-فرهنگی و جاذبه های نوین و انسان ساخت ارائه می‌شود.

جاذبه های طبیعی

عسل السادات یوزباشی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

کوه عینالی(عون بن علی)

کوه عینالی(به ترکی: عینالی داغی) در شمال شهر تبریز آذربایجان شرقی قرار دارد و یکی از بزرگترین تفرجگاه های کوهستانی است که به جاذبه های گردشگری پرطرفدار تبریز شده است.این رشته بلند سرخ رنگ در بلند ترین نقطه حدود ۱۹۶۰ متر ارتفاع دارد.

ساختار زمین ریخت شناسی این کوه عمدتا از خاک رسی تشکیل شده که بسیار آسیب پذیر در برابر رانش زمین است، به ویژه با توجه به نزدیکی به گسل فعال شمال تبریز؛ که به مرور شکل گرفته است. (رساله دکتری بررسی زمین ساخت فعال در شمال غرب ایران دانشگاه تبریز) این کوه نه تنها در تثبیت توپوگرافی شمال تبریز نقش دارد بلکه به دلیل ارتفاع و موقعیت آن به عنوان یک جاذبه طبیعی با ارزش اکولوژیکی و زیبا شناختی بالا شناخته میشود.)سازمان زمین شناسی کشور)

کوه عینالی ازدیرباز در منظر طبیعی و فرهنگی شهر تبریز حضور داشته و هرچند کشف آن به عنوان پدیده ای طبیعی نیازی به فرایند اکتشاف نداشته است؛ در بالای کوه عینالی بقعه عون بن علی قرار دارد که قدمتش به دوره ایلخانی می‌رسد و منسوب به دو تن از فرزندان حضرت علی به نام های زید و عون است.گفته می‌شود این بنا در همانطور که می‌دانید در حال حاضر با باورهای مذهبی مردم پیوند دارد وباعثِ تلفیق گردشگری مذهبی و طبیعی شده است.

به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی کوه عینالی به نوعی بام تبریز محسوب می‌شود. این کوه در زیبایی بخشی به چشم انداز شهری نقش اساسی دارد و در اسناد شهرداری تبریز به عنوان ستون حائل بین شهرو بیابان شناخته شده است.

مسیر کوه پیمایی منظم،به ویژه در روز های تعطیل محل تجمع صدها کوهنورد که برای ورزش صبحگاهی و پیاده روی به قله می‌روند. (نرم خبر آذربایجان شرقی) پروژه های عمرانی مانند احداث جاده آسفالت، تله کابین.

ایستگاه های استراحت، فضای سبز و امکانات بهداشتی همه در راستای تقویت گردشگری سلامت انجام شده است؛ این ویژگی‌ها باعث شده اند که کوه عینالی نقش قابل توجهی در توسعه گردشگری شهری ایفامی کند.

تبریز آب و هوایی سرد و خشک دارد و بنابراین بهترین زمان بازدید از کوه عینالی فصول گرم تر سال است به خصوص از اردیبهشت تا مهرماه.(تبریز دیروز امروز فردا)

رودخانه آجی چای (تلخه رود)

آجی چای (به معنای رود تلخ) یکی از بزرگترین و مهم ترین رودخانه های جاری استان آذربایجان شرقی است که از دامنه های کوه سبلان سرچشمه میگیرد و پس از عبور از شمال تبریز و جلگه تبریز از شمال شرقی جزیره شاهی به سمت دریاچه اورمیه جریان می یابد.

این رود از به هم پیوستن رودخانه های بیوک چای، تاجیار، پسلار، رازلیق و وانق چای در نزدیکی شهرستان سراب تشکیل می‌شود. این رودخانه که بیشتر جهت شرقی - غربی دارد، از سمت شمال به کوه های سبلان ، قوشه داغ و ارسباران و از سمت جنوب به کوه های سهند و بزقوش محدود شده است.(ویکی پدیا)

طول این رود حدود ۲۶۵ کیلومتر است و حوزه آبریز آن وسعتی نزدیک به ۹۲۰۰ کیلو متر مربع دارد. بیشترین دبی جریان اش حدود ۶/۴۰ متر مکعب بر ثانیه ثبت شده است.(نقشه نشان)

باتوجه به اینکه مسیر این رود از قسمت شمالی دشت تبریز میگذرد تامین کننده بخش عمده منابع آب آن محسوب می‌شود. در ابتدا به خاطر عبور از زمین های شور و نمکی آب آن قابل نوشیدن نیست به همین دلیل به آن لقب (تلخه رود) داده اند.

محل عبور رودخانه از شهر تبریز به خصوص در مجاورت کوه عینالی، منظره ای طبیعی و دلپذیر ایجاد کرده است که درمیان جاذبه های طبیعی تبریز مورد توجه است. البته برخی منابع به خشک شدن کامل بستر رودخانه اشاره دارد.

این رود از نظر اکولوژیک نقش حیاتی در اکوسیستم شهری و کشاورزی منطقه نیز دارد.

فصل بهار و ماه های ابتدایی تابستان باتوجه به اقلیم سرد و کوهستانی تبریز دراین بازه زمانی، هوای شهر متعادل بوده و طبیعت سرسبز آن در بهترین حالت خود قرار دارد.در ماه های اردیبهشت و خرداد ، با افزایش بارندگی های فصلی ، سطح آب رودخانه بالا می آید و زیبایی دوچندانی پیدا می کند.

رودخانه آجی چای علاوه بر زیبایی های طبیعی اش دارای پل تاریخی ۱۶ دهانه است. قدمت پل به دوران صفویه می‌رسد. همچنین پل آجی چای در فهرست آثار ملی ایران با شماره ۲۵۱۶ به ثبت رسیده است.

دشت لاله های واژگون

این دشت در دامنه های کوه سهند معروف به (عروس کوه های ایران) و با ارتفاع حدود ۱۵۰۰ متر از سطح دریا قرار گرفته است.

لازم به ذکر است بخش اصلی دشت در مناطق چورخ، روستای صومعه و یای شهری قرار دارد.وسعت آن بیش از ۵۰۰ هکتار است. اما بخش مربوط به تهدیدات زیست محیطی نشان می‌دهد که برداشت غیرمجاز گل و پیاز آن توسط گردشگران باعث کاهش فاجعه بار مساحت رویشگاه به تنها ۲۰۰ هکتار شده است. این یک چالش جدی برای بقای این اکوسیستم است.

با توجه به مشخصات گیاهی و زیست محیطی لاله واژگون ؛ گل لاله واژگون یا گل اشک در زبان محلی آغلاغان گفته می‌شود.آغلاغان گیاهی پیاز دار با گلبرگ های سر به پایین و شبیه زنگوله است؛ ارتفاع این گل‌ها بین ۱۰۰ تا ۱۲۰ سانتی متر است.(نرم خبر آذربایجان شرقی).

این منطقه در زمستان دمایی پایین (حدودا ۱ تا ۲ درجه) دارد و شرایط آن کوهستانی است. فصل شکوفایی لاله های واژگون در این دشت‌ها از اوایل خرداد تا حدود یک ماه ادامه دارد.

اگر به دنبال فرصتی هستید تا از نزدیک زیبایی های لاله های واژگون سهند را تماشا کنید ؛اواخر بهار بهترین زمان برای بازدید است.

برداشت غیرمجاز پیاز این گل تهدیدی جدی برای تداوم رویش آن است.دست اندرکاران محیط زیست مراغه نسبت به تخریب این اکوسیستم هشدار داده اند و اقدامات قانونی در حال انجام است.(دیده بانی مراغه باشگاه خبرنگاران جوان)

تالاب قوری گؤل

تالاب قوری گؤل در استان آذربایجان شرقی قرار دارد. در زبان ترکی به معنای استخر خشک است.این نام در تضاد با وضعیت پرآب فعلی تالاب است که به دلیل کانال های انسان ساز برای تامین آب از ارتفاعات سهند حفظ شده است. این نشان می‌دهد که بقای تالاب نتیجه یک مداخله موفق انسانی است، نه صرفا یک پدیده طبیعی. این تالاب در حدود ۳۰ کیلومتری جنوب شرق تبریز و در ۱۵ کیلومتری غرب شهرستان بستان آباد در مجاورت روستای یوسف آباد قرار گرفته است. به زبان ساده این تالاب در مسیر جاده ترانزیت تبریز به بستان آباد قرار دارد.

ارتفاع آن از سطح دریا حدود ۱۸۹۰ متر است، وسعت این تالاب حدود ۱۲۰ تا ۲۰۰ هکتار می‌رسد. طول و عرض آن تقریبا ۴ کیلومتر ومساحت تقریبی آن تا۶ کیلو متر مربع ذکر شده (برخی منابع رقم بزرگنمایی شده ارائه کرده اند). عمق آن تقریبا ۴ متر تا ۱۳ متر در نقاط عمیق تر گزارش شده است.

یکی از ویژگی های قابل توجه این تالاب این است که آب این تالاب شیرین است و قابلیت تبدیل شدن به آب آشامیدنی را دارد.

این تالاب انواع پوشش گیاهی و جانوری منحصر به فرد را در دل خود جای داده و برای آن دسته از افرادی که عاشق عکاسی از مناظر طبیعی بدیع و بکر هستند بسیار مناسب است(اقامت ۲۴)

حدود ۲۸۰ گونه گیاهی و حدود ۹۲ گونه پرنده در این منطقه شناسایی شده است. از خزندگان تالاب میتوان به مارمولک های تالاب قوری گل و مارها و مارپلنگی و کور مار و مار چلیپر اشاره کرد.(سفریار)

تبریز علاوه بر جاذبه های طبیعی دارای فضاهایی هست که حاصل تلفیق تلاش انسان و طبیعت می‌باشند. پارک‌ها و فضا های سبز شهری نمونه ی بارز این دسته اند؛ مکان هایی که با طراحی و ساخت انسان ایجاد شده اند، اما به مرور زمان با حضور درختان و گل‌ها و چشم انداز های طبیعی، حال وهوای یک جاذبه طبیعی را پیدا کرده اند. پارک ائل گؤلی ، پارک جنگلی عینالی، باغلارباغی ، جنگلی ارم، موزیکال ولیعصر ، طالقانی ، حجاج ، منظریه و بسیاری از پارک های محلی تبریز از این دست فضاها هستند که ترکیبی از زیبایی طبیعی و هنر انسان را به نمایش می گذارند.

پارک جنگلی ائل گؤلی

پارک جنگلی ائل گؤلی اگرچه بیشتر به خاطر دریاچه بزرگ و تاریخی اش شناخته می‌شود ، اما اطراف آن پوشیده از درختان و فضای سبزی است که حال و هوای یک پارک جنگلی را به وجود آورده است. این محدوده فضاهایی برای قایق سواری و امکانات تفریحی نظیر کافه‌ها و رستوران‌ها تعبیه شده است. این مجموعه ابتدا در زمان حکومت آق قویونلوها به عنوان منبع آب ساخته شده است. عمارت وسط دریاچه نیز در دوره پهلوی مرمت شده است. ترکیب دریاچه و درختان و هوای دلپذیر، ائل گؤلی را به یکی از نمادهای تبریز بدل کرده است.

پارک جنگلی باغلارباغی

پارک جنگلی باغلارباغی یکی از قدیمی ترین وشناخته شده ترین تفرجگاه های تبریز است که در شمال غربی شهر قرار دارد. این پارک علاوه بر پوشش سبز گسترده و درختان قدیمی امکانات متنوعی برای تفریح خانواده‌ها فراهم کرده است. وجود شهربازی باغلارباغی و باغ وحش تبریز در این مجموعه، باعث شده تا یکی از پر مراجعه ترین پارک های شهر باشد.

باغلارباغی در سال های اخیر توسعه یافته و مسیر های پیاده روی، زمین های بازی کودکان ، آلاچیق‌ها و رستوران‌ها به آن اضافه شده است. این به دلیل ترکیب فضای سبز طبیعی با امکانات مدرن تفریحی، هم برای گردشگران و هم برای مردم محلی جذابیت زیادی دارد.

پارک جنگلی عباس میرزا

این پارک یکی از بزرگ ترین پروژه های فضای سبز تبریز با حدود ۱۸۰۰ هکتار وسعت است. پارک عباس میرزا در جنوب شرق تبریز قرار دارد و بخشی از آن برای اسکان موقت اضطراری طراحی شده است؛ پوشش سبز گسترده و مسیر های پیاده روی آن را به یک مقصد تفریحی و گردشگری تبدیل کرده است.

پارک هایی که نام برده شد همانطور که گفتیم تلفیقی از تلاش انسان و طبیعت هستند.مکان هایی که هم طبیعت سرسبز دارند

و هم امکانات تفریحی برای گردگشگران و مردم محلی فراهم می‌کنند. این تنوع تبریز را به مقصدی جذاب برای گردشگران با سلیقه های مختلف تبدیل کرده است.

ثمین آدینه
دانشجوی دکتری علوم و مهندسی صنایع غذایی
دانشگاه تبریز

جاذبه های تاریخی-فرهنگی

مسجد کبود تبریز

مسجد کبود که با نام محلی "گؤی‌مسجد" نیز شناخته می‌شود ، یکی از برجسته‌ترین معماری اسلامی در قرن ۱۵ میلادی است. این بنا در دوران حکومت قراقویونلوها و به دستور جهانشاه ساخته شد. این مسجد به‌دلیل کاشی کاری‌های فیروزه‌ای و لاجوردی ، به "فیروزه اسلام" شهرت یافته و از نظر هنری و تاریخی جایگاه ویژه‌ای در میان بناهای اسلامی دارد.(وبسایت سازمان میراث فرهنگی ، صنایع دستی و گردشگری ایران و مقالات تخصصی معماری اسلامی) بر اساس نظرات کاربران در پلتفرم‌های گردشگری محبوب، مسجد کبود با امتیاز ۴.۵ از ۵ و بیش از ۱۱۰۰ نظر ثبت‌شده، یکی از محبوب‌ترین جاذبه‌های گردشگری تبریز محسوب می‌شود. این مکان نه‌تنها برای علاقه‌مندان به تاریخ و معماری، بلکه برای کسانی که به دنبال تجربه‌ای معنوی و فرهنگی هستند، بسیار ارزشمند است.

موقعیت مکانی

مسجد کبود در خیابان امام خمینی تبریز و در نزدیکی موزه‌ی آذربایجان واقع شده است. این مکان امروزه یک جاذبه‌ی تاریخی و گردشگری است که بازدید از آن برای عموم آزاد است.

ساعت کاری: در تمام روزهای هفته از ساعت ۹:۳۰ الی ۱۷:۳۰ یا ۱۹:۳۰

پیشینه تاریخی

این مسجد در حدود سال ۸۷۰ هجری قمری ساخته شد و بخشی از مجموعه‌ای بزرگ‌تر شامل مدرسه، خانقاه، کتابخانه و آرامگاه بود. متأسفانه در طول تاریخ چندین زلزله ویرانگر در تبریز رخ داداز جمله زلزله سال ۱۱۰۰ و سال ۱۱۹۳ هجری قمری که بخش‌های زیادی از بنا تخریب شد و تنها قسمت‌هایی از دیوارها و ایوان باقی ماند. {اصلی ترین و مخرب ترین عامل ویرانی مسجد زلزله ۱۹۹۳ هجری قمری (۱۷۸۰ میلادی) بود.} (کتاب سبک شناسی معماری ایرانی نوشته محمدکریم پیرنیا وکتابهای تاریخ هنر اسلامی دوره ایلخانی و تیموری). در دهه‌های اخیر، تلاش‌هایی برای بازسازی و حفظ این اثر تاریخی صورت گرفته که بخشی از شکوه گذشته را بازگردانده است. (کاوش هاو پژوهش های باستان شناسی آثار پرویز ورجاند).

معماری و طراحی

مسجد کبود نمونه‌ای بی‌نظیر از معماری اسلامی ایرانی است. نمای بنا با کاشی‌های معرق آبی، سفید، طلایی و مشکی تزئین شده و طاق‌نماهای بلند، کتیبه‌های قرآنی با خطوط ثلث و نسخ، و نقوش هندسی و اسلیمی، جلوه‌ای هنری و روحانی به فضا بخشیده‌اند. فضای داخلی مسجد با نور طبیعی و رنگ‌های آرامش‌بخش، حس معنوی و تأمل‌برانگیزی ایجاد می‌کند.

وضعیت کنونی مسجد:

امروز مسجد کبود، با وجود آسیب‌های تاریخی، به تقاطع هنر و ایمان تبدیل شده است. این بنا اکنون یک مقصد گردشگری فعال است که با نمایش نمونه‌های برجسته‌ای از کاشی‌کاری اسلامی، روایتگر شکوه گذشته خود است و هم‌زمان، تلاش‌های مستمر برای مرمت آن، نویدبخش بازگشت حیات دوباره به این فیروزه درخشان تبریز است.

جاذبه‌های اطراف

در نزدیکی مسجد کبود، موزه آذربایجان قرار دارد که مجموعه‌ای از آثار باستانی و فرهنگی منطقه را در خود جای داده است. همچنین خیابان‌های اطراف مسجد، بافت تاریخی تبریز را حفظ کرده‌اند و برای گردشگران جذابیت خاصی دارند.

چرا مسجد کبود تبریز خاص است؟

مسجد کبود نمادی از هنر کاشی‌کاری ایرانی، معماری اسلامی و تاریخ پر فراز و نشیب تبریز است. زیبایی بصری، فضای معنوی، و داستان‌های تاریخی نهفته در دل این بنا، آن را به یکی از مهم‌ترین و خاطره‌انگیزترین نقاط شهر تبدیل کرده‌اند. بازدید از این مسجد، سفری است به دل تاریخ، هنر و روحانیت.

میدان ساعت تبریز

میدان ساعت یکی از شناخته‌شده‌ترین نمادهای شهری تبریز است که در قلب این شهر قرار دارد. این میدان با برج ساعت معروفش، بخشی از ساختمان شهرداری تبریز است و از دهه ۱۳۰۰ شمسی تاکنون، نقش مهمی در هویت شهری و زندگی روزمره مردم ایفا کرده است. برج ساعت هر نیم‌ساعت یک‌بار صدای زنگی طنین‌انداز در شهر دارد که برای بسیاری از اهالی تبریز یادآور نظم، خاطره و تاریخ است. میدان ساعت از نظر گردشگران و شهروندان تبریز، یکی از محبوب‌ترین نقاط شهری است. این میدان نه‌تنها یک نقطه جغرافیایی بلکه یک نماد فرهنگی و تاریخی است.

موقعیت مکانی

میدان ساعت در مرکز شهر تبریز واقع شده و نقطه اتصال خیابان‌های مهمی چون امام، ارتش، شریعتی، تربیت و جمهوری است. این موقعیت باعث شده میدان ساعت به یکی از پرترددترین و مهم‌ترین نقاط شهری تبدیل شود.

ساعت کاری: میدان ساعت به عنوان یک فضای شهری، ۲۴ ساعته باز است. اما موزه شهرداری که در داخل ساختمان قرار دارد، ساعت بازدید مشخصی دارد که معمولاً از ۹ صبح تا ۱۸ عصر است.

پیشینه تاریخی

ساختمان شهرداری تبریز که برج ساعت بخشی از آن است، در دهه ۱۳۰۰ شمسی به سبک نئوکلاسیک اروپایی ساخته شد. این بنا توسط مهندسان آلمانی طراحی شد و در زمان پهلوی اول، نمادی از نوسازی و مدرنیته شهری به‌شمار می‌رفت. (برگرفته از تاریخ معماری دوره پهلوی و اسناد آرشیوی شهرداری)

معماری و طراحی

ساختمان شهرداری تبریز با نمای سنگی و آجری، دارای طراحی رسمی و باشکوهی است. برج ساعت چهاروجهی است و در هر طرف آن یک ساعت بزرگ نصب شده که از نقاط مختلف شهر قابل مشاهده است. ارتفاع برج حدود ۳۰ متر است و فضای اطراف میدان شامل مسیرهای سنگ‌فرش‌شده، گل‌کاری‌های منظم، نیمکت‌ها و مجسمه‌هایی از شخصیت‌های فرهنگی و تاریخی تبریز است.

کاربری و نقش اجتماعی

میدان ساعت علاوه بر نقش نمادین، کاربری‌های متعددی دارد. ساختمان شهرداری قدیم تبریز، از سال ۱۳۸۶ به «موزه شهرداری» تبدیل شده است و امور اجرایی شهرداری به ساختمان جدید منتقل شده‌اند. بنابراین، کاربری کنونی آن عمدتاً فرهنگی و موزه‌ای است. میدان ساعت محل برگزاری مراسم‌های رسمی، جشن‌های شهری، تجمعات مردمی و رویدادهای فرهنگی است. همچنین به‌عنوان نقطه شروعی برای گردش در مرکز تاریخی تبریز شناخته می‌شود. (مقالات شهری و فرهنگی)

جاذبه‌های اطراف

در اطراف میدان ساعت، مکان‌های دیدنی و فرهنگی متعددی قرار دارند که بازدید از آن‌ها تجربه‌ای کامل از تبریز را فراهم می‌کند.

موزه شهرداری تبریز: در داخل ساختمان قرار دارد و شامل اسناد، عکس‌ها و اشیای تاریخی مربوط به شهر تبریز است.

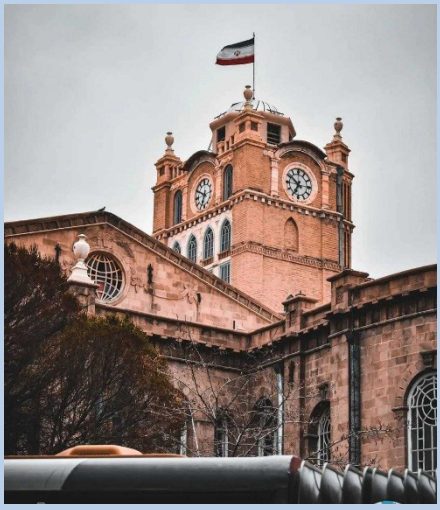
خیابان تربیت: پیاده‌راهی تاریخی و تجاری با معماری سنتی و مغازه‌های متنوع.

بازار تبریز: در فاصله‌ای حدود ۱۰ دقیقه پیاده، بزرگ‌ترین بازار سرپوشیده جهان.

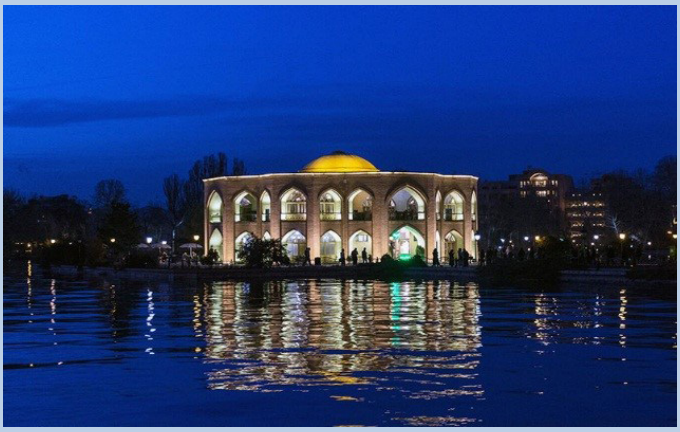
پارک باغ گلستان: فضای سبز و محل استراحت شهروندان در نزدیکی میدان.

چرا میدان ساعت تبریز خاص است؟

میدان ساعت ترکیبی از تاریخ، فرهنگ، معماری و زندگی روزمره مردم تبریز است. صدای زنگ ساعت، نمای باشکوه ساختمان شهرداری، فضای اجتماعی و موقعیت مرکزی آن، همه دست‌به‌دست هم داده‌اند تا این میدان به یکی از خاطره‌انگیزترین نقاط شهر تبدیل شود. برای گردشگران، میدان ساعت نقطه‌ای عالی برای شروع گشت‌وگذار در تبریز است؛ و برای اهالی شهر، مکانی آشنا، پرخاطره و همیشه زنده.

عمارت ائل گؤلی تبریز

عمارت ائل گؤلی، که در گذشته با نام تاریخی شاه گؤلی (به معنی «استخر شاه») شناخته می‌شد، یکی از زیباترین و محبوب‌ترین جاذبه‌های گردشگری تبریز است. این مجموعه تاریخی و تفریحی با دریاچه‌ای مصنوعی و عمارت کلاه‌فرنگی در مرکز آن، فضایی دل‌انگیز و چشم‌نواز برای گردشگران و اهالی شهر فراهم کرده است. عمارت ائل گلی با امتیاز بالا در میان کاربران گردشگری، به‌عنوان نماد زیبایی طبیعی و تاریخی تبریز شناخته می‌شود. این مکان نه‌تنها برای تفریح و استراحت، بلکه برای تجربه فرهنگ و معماری بومی نیز بسیار ارزشمنداست.

موقعیت مکانی

عمارت ائل گؤلی در جنوب شرقی تبریز، آزادراه کنارگذر جنوبی ، بلوار ائل گلی واقع شده است.

ساعت کاری رستوران سنتی: همه روزه از ساعت ۸ صبح الی ۱۲ شب

پیشینه‌تاریخی

ائل گؤلی در دوره صفویان به‌عنوان محل تفریح شاهان ساخته شد و بعدها در دوره قاجار و پهلوی توسعه یافت. دریاچه مصنوعی آن با مساحت حدود ۵.۵ هکتار، توسط کانال‌هایی از رودخانه‌های اطراف تغذیه می‌شود.در دوره قاجار، عمارت مرکزی بازسازی و توسعه یافت و دریاچه مصنوعی آن گسترش پیدا کرد. پس از انقلاب اسلامی نام آن از «شاه‌گؤلی» به «ائل گؤلی» تغییر یافت تا جنبه مردمی‌تری پیدا کند. عمارت کلاه‌فرنگی در مرکز دریاچه، در ابتدا به‌عنوان اقامتگاه تابستانی و محل پذیرایی از مهمانان حکومتی ساخته شده بود که امروزه به یک رستوران سنتی تبدیل شده است. (برگرفته از کتب و مقالات تخصصی تاریخ تبریز)

معماری و طراحی

- عمارت کلاه‌فرنگی دو طبقه با گنبد دایره‌ای
- طراحی متقارن و سنتی با پنجره‌های مشبک و ایوان‌های باز
- قرارگیری در مرکز دریاچه مصنوعی با دسترسی از طریق پل سنگی
- احاطه‌شده با پارک سرسبز، درختان بلند، مسیرهای پیاده‌روی و گل‌کاری‌های منظم

ویژگی‌های برجسته:

- دریاچه مصنوعی با امکان قایق‌سواری و منظره‌ای چشم‌نواز
- فضای سبز گسترده برای پیک‌نیک، ورزش و عکاسی
- رستوران سنتی در داخل عمارت با غذاهای محلی
- نورپردازی شبانه که جلوه‌ای رؤیایی به مجموعه می‌بخشد
- محل برگزاری جشن‌ها، مراسم‌ها و رویدادهای فرهنگی

کتب و مقالات تخصصی معماری ایرانی و ژورنال های تخصصی) در زمینه باغ سازی و فضای سبز)

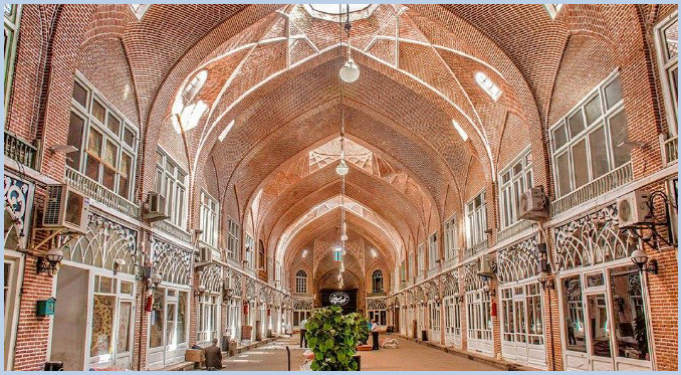
وضعیت کنونی

امروزه ائل گؤلی یکی از پرطرفدارترین مکان‌های تفریحی تبریز است. این مجموعه در تمام فصول سال میزبان گردشگران داخلی و خارجی است و امکانات رفاهی متعددی مانند پارکینگ، رستوران، کافی‌شاپ، و فضای بازی کودکان در آن فراهم شده است.

چرا عمارت ائل گؤلی تبریز خاص است ؟

ائل گؤلی ترکیبی از طبیعت، تاریخ، معماری و فرهنگ است. دریاچه‌ای آرام، عمارت باشکوه، فضای سبز دل‌انگیز، خوش آب و هوا و حال‌وهوای سنتی آن، تجربه‌ای فراموش‌نشدنی برای هر بازدیدکننده رقم می‌زند. این مکان نه‌تنها نماد زیبایی تبریز، بلکه بخشی از خاطرات جمعی مردم این شهر است. (تحلیلی از محبوبیت و اهمیت ائل گؤلی در میان مردم و گردشگران برگرفته ز داده های عمومی ، وبسایت ها و پلتفرم های گردشگری آنلاین)

بازار بزرگ سرپوشیده تبریز

بازار بزرگ تبریز یکی از قدیمی‌ترین و باشکوه ترین بازارهای سرپوشیده‌ی جهان و ثبت شده در فهرست میراث جهانی یونسکو است (وبسایت رسمی میراث جهانی یونسکو). ین مجموعه عظیم نمادی از تاریخ تجارت در ایران است و در دوره صفویه، زمانی که تبریز پایتخت بود، به اوج شکوه خود رسید. این بازار در طول قرون متمادی، به ویژه در دوره‌ی صفویان و قاجار، یکی از مهم‌ترین مراکز تجاری منطقه بوده و قرارگیری آن در مسیر جاده‌ی ابریشم، نقش کلیدی در تبادلات اقتصادی و فرهنگی داشته است. این بازار نه‌تنها قلب اقتصادی تبریز بلکه نماد فرهنگ، هنر و معماری ایرانی است.(برگرفته از مقالات پژوهشی در حوزه گردشگری و فرهنگ)

موقعیت مکانی

بازار بزرگ تبریز در قلب شهر تبریز قرار دارد و از آنجایی که یک مجموعه بسیار گسترده و بزرگ است، چندین ورودی و خیابان اصلی در اطراف آن وجود دارد. آدرس دقیق‌تر آن به شرح زیر است:استان آذربایجان شرقی، شهر تبریز، بین خیابان‌های جمهوری اسلامی، شهید مطهری، فردوسی، شهدا و چای کنار.

ساعات کاری: مغازه های اصلی بازار روزهای کاری از ساعت ۱۰ صبح الی ۷ عصر فعال هستند و پنجشنبه‌ها ساعاتی زودتر تعطیل میشود. روز جمعه و تعطیلات رسمی بسته است. ساعات کاری در فصول مختلف سال ممکن است تغییر کند.(اطلاعیه اصناف و بازاریان تبریز)

پیشینه تاریخی

قدمت بازار تبریز به قرون اولیه اسلامی باز می گردد، جایی که به‌عنوان یک مرکز مهم در مسیر تجارت بین‌المللی شروع به شکل گیری کرد. در دوره‌های سلجوقی و ایلخانی، این بازار به تدریج وسعت یافت و با افزایش اهمیت تبریز، به یکی از بزرگ‌ترین و پررونق‌ترین بازارهای خاورمیانه تبدیل شد.

اوج شکوه و اعتبار آن با دوره صفویه و پایتختی تبریز آغاز گشت. اما تاریخ بازار تنها به دوران اوجش محدود نمی‌شود. این مجموعه عظیم، بارها با حوادث طبیعی چون زمین‌لرزه به چالش کشیده شده است. از جمله، زمین‌لرزه فاجعه‌بار ۱۷۸۰ میلادی که بخش‌های وسیعی از بازار را تخریب کرد. با این حال، اراده جمعی بازرگانان و مردم، به سرعت این بنا را باشکوه‌تر از قبل بازسازی کرد و نشان از پویایی و انعطاف‌پذیری بی‌نظیر این مجموعه دارد.

در دوران قاجار، بازار تبریز به یک مرکز مهم برای وقایع سیاسی و اجتماعی تبدیل شد. بازرگانان و اصناف که از قدرتمندترین اقشار جامعه بودند، نقشی کلیدی در تحولات تاریخ معاصر ایران ایفا کردند و این بازار به یکی از کانون‌های اصلی جنبش مشروطه تبدیل شد. این بازار در طول تاریخ خود، نه‌تنها محلی برای داد و ستد، بلکه نمادی از هویت، مقاومت و همبستگی جامعه بوده است.(از کتاب های معتبر تارخ ایران و مستندات تاریخی سازمان میراث فرهنگی)

معماری و طراحی:

معماری بازار بزرگ تبریز، فراتر از یک بنای ساده، یک شهر آجرین درهم‌تنیده است که هزاران سال تجربه تجارت را در خود جای داده. این مجموعه عظیم، با ترکیبی هوشمندانه از زیبایی، عملکرد و امنیت، به نمادی از نبوغ معماری اسلامی ایرانی تبدیل شده است.

اجزای اصلی این معماری باشکوه عبارتند از:

راسته‌ها: مسیرهای اصلی و طولانی که ستون فقرات بازار را تشکیل می‌دهند و حجره‌ها در دو طرف آن‌ها قرار دارند.

تیمچه‌ها: فضاهای سرپوشیده و گنبدی‌شکل با تزئینات غنی که برای داد و ستد کالاهای گران‌بها مثل فرش و جواهرات استفاده می‌شدند.

سراها و دالان‌ها: کاروانسراهایی برای استراحت تجار و فضاهای ارتباطی که بخش‌های مختلف را به هم متصل می‌کنند.

طراحی بازار بر پایه طاق‌ها و گنبدهای آجری استوار است که نه‌تنها استحکام فوق‌العاده‌ای به بنا بخشیده، بلکه سیستم تهویه و نورپردازی طبیعی بی‌نظیری را فراهم کرده است. نور خورشید از منافذ بالای گنبدها به درون بازار نفوذ می‌کند و فضایی روحانی و دل‌انگیز ایجاد می‌کند که شکوه و قدمت آن را به نمایش می‌گذارد. این معماری نه‌تنها تجارت را آسان می‌کرد، بلکه با گنجاندن مساجد، مدارس و حمام‌ها در دل خود، آن را به یک مرکز اجتماعی کامل تبدیل کرده بود.(کتب و مقالات تخصصی معماری اسلامی و شهری)

وضعیت کنونی:

بازار بزرگ تبریز امروز همچنان یک مرکز اقتصادی و اجتماعی پویا است، نه صرفاً یک موزه تاریخی. این بازار که در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شده، با بیش از ۵۵۰۰ مغازه به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

مهم‌ترین کالاهای آن شامل فرش دستباف، چرم، خشکبار و صنایع‌دستی است. با وجود رقابت با مراکز خرید مدرن، این بازار همچنان یک جاذبه گردشگری اصلی به شمار می‌رود و تلاش‌های مداومی برای مرمت و حفظ آن صورت می‌گیرد تا اصالت خود را حفظ کند.(برگرفته از گزارش های رسمی اقتصادی و آمارهای سازمان‌های گردشگری و پژوهش های میدانی)

چرا بازار سرپوشیده تبریز خاص است؟

چون تنها یک بنای تاریخی نیست، بلکه یک میراث زنده است. در این مجموعه، گذشته و حال به هم پیوند می‌خورند؛ جایی که معماری چندصد ساله با زندگی روزمره و تجارت مدرن در جریان است. این بازار نمادی از پویایی، مقاومت و ادامه حیات فرهنگی ایران است که در طول قرن‌ها، زنده و پرشکوه باقی مانده است.

ارگ علیشاه

ارگ علیشاه تبریز، یکی از باشکوه‌ترین و اسرارآمیزترین بناهای تاریخی ایران، صرفاً یک دیوار باستانی نیست؛ بلکه نمادی زنده از قدرت، هنر و تاریخ پرفراز و نشیب این کهن‌شهر است. این سازه عظیم با قدمتی بیش از ۷۰۰ سال، همچنان در قلب تبریز ایستاده و با ایستادگی خود، روایتگر قصه‌هایی از دوران ایلخانی تا مبارزات قهرمانانه مشروطه است. ارگ علیشاه، تجسم واقعی هنر معماری و نمادی از مقاومت تاریخی مردم آذربایجان است که عظمتش را در هر نگاه به رخ می‌کشد. ثبت ملی: این بنا در تاریخ ۱۵ دی ۱۳۱۰ با شماره ۱۷۰ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.(اسناد رسمی میراث فرهنگی ، صنایع دستی و گردشگری ایران)

موقعیت مکانی:

ارگ علیشاه در مرکز شهر تبریز، در ضلع جنوبی تقاطع خیابان امام خمینی و خیابان فردوسی قرار دارد و به میدان ساعت نزدیک است.

ساعت کاری: محدودیت زمانی مشخصی برای بازدید ندارد و در تمام ساعات شبانه‌روز قابل رؤیت است. با این حال، محوطه اطراف آن که محل برگزاری نماز جمعه است، در ساعات مشخصی از روز جمعه، محدودیت‌هایی برای تردد دارد.

پیشینه تاریخی:

در دوره ایلخانیان ساخت بنای اولیه در سال‌های ۷۱۶ تا ۷۲۴ هجری قمری توسط تاج‌الدین علیشاه گیلانی، وزیر سلطان محمد خدابنده، آغاز شد. هدف اولیه، ساخت مسجدی باشکوه بود که گفته می‌شود ایوان آن از طاق کسری نیز بزرگ‌تر بوده است. اما به دلیل فروریختن سقف در حین ساخت و مرگ بانی آن، پروژه ناتمام ماند. در دوره قاجار دیوارهای باقی‌مانده به قلعه نظامی، سرباز‌خانه، انبار غلات و مهمات تبدیل شد و به همین دلیل نام آن به «ارگ» تغییر یافت. در دوره مشروطه ارگ علیشاه به سنگر اصلی مشروطه‌خواهان تبدیل شد. مدافعان شهر از این مکان برای مقاومت در برابر نیروهای دولتی و سپس اشغالگران روسی استفاده کردند. آثار گلوله‌های توپ جنگی هنوز هم بر دیوارهای ارگ قابل مشاهده است.(برگرفته از کتابهای تاریخ محلی تبریز و پژوهش های باستان شناسی)

معماری و طراحی:

تنها بخش باقی‌مانده از ارگ، دیوار جنوبی آن است که ارتفاعی بین ۲۶ تا ۳۳ متر دارد و به عنوان بلندترین دیوار تاریخی ایران شناخته می‌شود. مصالح اصلی آن آجر و ملات سنتی است و سبک معماری آن، شیوه آذری با تأثیرات مغولی و اسلامی است. با وجود تخریب‌های متعدد در طول تاریخ، همین بخش باقی‌مانده نشان‌دهنده عظمت و مهارت معماران ایرانی در دوران خود است.

وضعیت کنونی:

ارگ علیشاه امروز یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری تبریز است. محوطه وسیع اطراف آن به مصلای بزرگ تبریز تبدیل شده است که گاه دید بصری بنا را محدود می‌کند. با این حال، با نورپردازی‌های شبانه، جلوه‌ای باشکوه به خود می‌گیرد و تلاش‌هایی برای مرمت و حفاظت از آن در حال انجام است. (گزارش های فنی مرمت‌بناهای تاریخی)

چرا ارگ علیشاه خاص است؟

ارگ علیشاه تنها یک بنای تاریخی نیست، بلکه یک سند زنده از تاریخ تبریز است. این ارگ، یادمان مبارزات قهرمانانه مشروطه‌خواهان است و یادآور ایستادگی مردم در برابر استبداد و اشغالگری است. بلندترین دیوار تاریخی ایران است و با ارتفاع خیره‌کننده‌اش، نمادی از عظمت و مهارت معماری ایرانی در طول تاریخ است. ارگ علیشاه نه‌تنها یک مقصد گردشگری، بلکه یک موزه زنده از تحولات تاریخی است که در طول قرن‌ها، با وجود تمامی بلایا و تخریب‌ها، همچنان استوار و پابرجا باقی مانده است. (بر اساس اسناد تاریخی و مقالات تخصصی در حوزه میراث فرهنگی در بررسی نقش ارگ در هویت شهر تبریز)

مقبره‌الشعرا تبریز

مقبرةالشعرا، یادمانی باشکوه در قلب تبریز، تنها یک آرامگاه نیست؛ بلکه موزه‌ای زنده و روایتگر تاریخ پربار شعر و ادب فارسی است. این مکان مقدس، خانه ابدی صدها شاعر، عارف و اندیشمند نامدار ایرانی است که در طول قرون متمادی، با اشعار و آثار خود به غنای فرهنگ این سرزمین افزوده‌اند. بنای یادبود مدرن آن، تلفیقی هنرمندانه از سنت و معاصرگرایی است که با ایستادگی خود، نمادی از تداوم و جاودانگی شعر و هنر در ایران است.

موقعیت مکانی: مقبرةالشعرا در محله‌ی تاریخی سرخاب و در بخش شرقی شهر تبریز قرار دارد.

ساعات کاری: هر روز از ساعت ۸ صبح الی ۱۹ عصر (در ایام تعطیلات رسمی و مراسم خاص ممکن است تغییر کند).

پیشینه تاریخی:

قدمت این مکان به قرن‌ها پیش بازمی‌گردد و در طول تاریخ با نام‌های مختلفی همچون «حظیرةالشعرا» و «قبرستان سرخاب» شناخته می‌شد. نخستین اشاره‌ی مکتوب به آن در کتاب «نزهةالقلوب» حمدالله مستوفی در قرن هشتم هجری آمده است. این گورستان تاریخی در طول زمان، به‌ویژه بر اثر زلزله‌های مهیب سال‌های ۱۱۹۳ و ۱۱۹۴ هجری قمری کاملاً ویران و به تلی از خاک تبدیل شد. در دهه ۱۳۵۰ خورشیدی، با هدف احیای این میراث گران‌بها، مسابقه‌ای برای طراحی بنای یادبود برگزار شد که طرح غلامرضا فرزان‌مهر برگزیده شد. عملیات ساخت این بنای مدرن در ۱۳۶۷ به پایان رسید. این اثر در ۲۴ اسفند سال ۱۳۸۷ با شماره ۲۵۱۹۱ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.(برگرفته از کتب تاریخ تبریز، اسناد و گزارش های سازمان میراث فرهنگی و آرشیوهای معماری)

معماری و طراحی:

بنای یادبود مقبرۀالشعرا با ارتفاعی حدود ۳۰ متر، از اسکلت فلزی با پوشش بتنی ساخته شده است. طراحی آن با استفاده از قوس‌های موازی و فرم‌های هندسی مدرن، یادآور طاق‌های سنتی ایرانی است و نمایی باشکوه و در عین حال امروزی به این مجموعه می‌بخشد. در طراحی آن تلاش شده است تا با الهام از شعر و معماری سنتی، فضایی معنوی و متناسب با رسالت این مکان خلق شود. در کنار این بنا، بخش‌هایی نظیر کتاب‌فروشی و غرفه‌های صنایع دستی نیز قرار گرفته که جنبه‌های فرهنگی آن را تقویت می‌کند.(به دست آمده از مقالات تخصصی معماری ، نشریات مهندسی و اسناد فنی پروژه ساخت)

وضعیت کنونی:

امروزه مقبرۀالشعرا به‌عنوان یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های فرهنگی و گردشگری تبریز شناخته می‌شود. این مکان نه تنها محل دفن بیش از ۴۰۰ شاعر، عارف و ادیب است، بلکه مرکزی برای برگزاری مراسم بزرگداشت و شب‌های شعر نیز به شمار می‌رود. بازدیدکنندگان می‌توانند در آرامشی عمیق به بازدید از آرامگاه بزرگان ادب فارسی بپردازند. همچنین آرامگاه استاد محمدحسین بهجت تبریزی (شهریار)، شاعر معاصر، در مرکز این بنا قرار دارد و به‌عنوان نقطه‌ی کانونی آن، توجه بسیاری از بازدیدکنندگان را جلب می‌کند.

چرا مقبرۀالشعرا خاص است؟

مقبرۀالشعرا خاص است، زیرا بیش از یک آرامگاه، یک تاریخ‌نامه زنده است. این مکان، تاریخ ادبیات و عرفان ایران را در خود جای داده و به جای نمایش سنگ قبرهای قدیمی، با یک معماری مدرن و منحصربه‌فرد، داستان آن را روایت می‌کند. اینجا جایی است که بزرگان ادب از اسدی طوسی تا شهریار در کنار هم آرام گرفته‌اند و این هم‌جواری، آن را به نمادی بی‌بدیل از هویت و تداوم فرهنگی ایران تبدیل کرده است. این مجموعه، تنها جایی در دنیاست که این تعداد از شاعران و ادیبان در یک مکان گرد هم آمده‌اند.(ترکیبی از داده های تاذیخی و تحلیل های فرهنگی مقالات تخصصی و کتب ادبیات فارسی)

خانه‌شهریار

خانه استاد شهریار در تبریز، بیش از یک موزه، گنجینه‌ای ارزشمند از تاریخ و ادبیات معاصر ایران است. این خانه، آخرین منزلگاه شاعری است که با غزلیات و سروده‌های خود، قلب میلیون‌ها ایرانی را تسخیر کرد. بازدید از این مکان، قدم گذاشتن در فضایی گرم و صمیمی است که هر گوشه‌اش یادآور لحظات زندگی، اندیشه‌ها و احساسات یکی از بزرگ‌ترین شاعران معاصر، سیدمحمدحسین بهجت تبریزی، معروف به شهریار است.

موقعیت مکانی: خانه استاد شهریار در خیابان ارتش جنوبی ، محله‌ی تاریخی مقصودیه تبریز و در نزدیکی موزه آذربایجان و مسجد کبود قرار دارد.

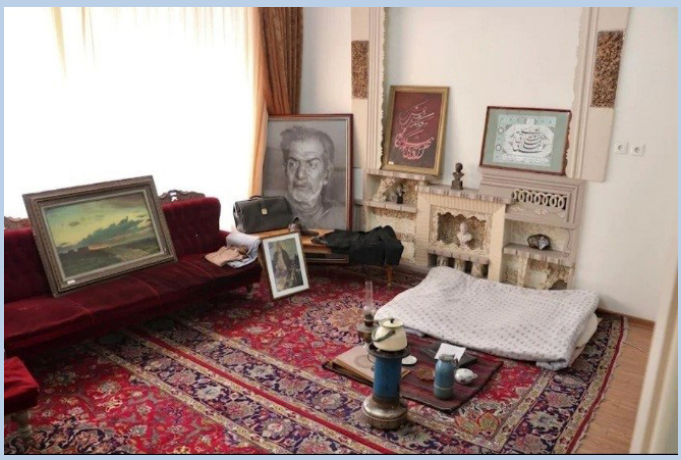
ساعات کاری: هر روز از ساعت ۸:۳۰ صبح تا ۲۰ در نیمه اول سال و ۸:۳۰ تا ۱۸ در نیمه دوم سال (ممکن است در ایام تعطیلات رسمی تغییر کند).(وبسایت رسمی شهرداری تبریز)

پیشینه تاریخی: دوره معاصر: این خانه، سومین منزلگاه استاد شهریار در تبریز بود که در سال ۱۳۴۷ توسط خود او خریداری شد. استاد حدود ۲۰ سال پایانی عمر خود را در این خانه سپری کرد.

تغییر کاربری: پس از درگذشت استاد در سال ۱۳۶۷، خانه توسط شهرداری تبریز خریداری و با همکاری خانواده وی به موزه‌ای ادبی تبدیل شد. این موزه در سال ۱۳۷۰ افتتاح و در سال ۱۳۸۶ با شماره ۲۲۷۲۹ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.(اسناد رسمی و آرشیوهای خبری و گزارش های سازمان میراث فرهنگی)

معماری و طراحی: این خانه با زیربنایی حدود ۲۵۰ متر مربع و شامل دو طبقه است که در حال حاضر هر دو طبقه قابل بازدید هستند. طبقه اول محل زندگی استاد بوده و با وسایل شخصی او همچنان چیدمان نوستالژیک خود را حفظ کرده است. زیرزمین خانه به فضای فرهنگی و پذیرایی تبدیل شده است. فضای داخلی با رنگ‌های گرم و وسایل قدیمی، حس آرامش و صمیمیت را به بازدیدکنندگان منتقل می‌کند. حیاط سرسبز، حوض آبی و تندیس استاد شهریار در ورودی، حال‌وهوای شاعرانه‌ای به محیط بخشیده است.

وضعیت کنونی: امروزه، خانه استاد شهریار به‌عنوان یکی از مهم‌ترین موزه‌های ادبی و هنری ایران فعالیت می‌کند و سالانه میزبان تعداد زیادی از علاقه‌مندان به شعر و ادب است. در این موزه، آثار ارزشمندی چون اشعار دست‌نویس استاد، نسخه‌ای از قرآن با خط زیبای او و سه‌تار شخصی‌اش به نمایش گذاشته شده است. این خانه، مکانی برای آشنایی با زندگی، سبک زندگی و ذوق هنری شاعری است که در دو زبان فارسی و ترکی شعر می‌سرود.(وبسایت رسمی میراث فرهنگی و موزه‌شهریار)

چرا خانه استاد شهریار خاص است؟

خانه استاد شهریار خاص است، زیرا بیش از یک موزه، یک تجربه عاطفی و شخصی است. بازدید از این خانه، فرصتی است برای قدم گذاشتن در فضای زندگی یک شاعر بزرگ و لمس روح او از طریق وسایل و محیطی که در آن نفس می‌کشید. این خانه موزه‌ای از احساسات و خاطرات است که به جای نمایش اشیای خشک، تصویری زنده و ملموس از لحظات زندگی مردی را ارائه می‌دهد که با شعرهایش جاودانه شد.(زندگینامه استاد شهریار و مقالات تخصصی ادبیات‌فارسی)

درباره غزل «تبریز» از استاد شهریار: غزل «تبریز» یکی از مشهورترین و تأثیرگذارترین سروده‌های سید محمدحسین بهجت تبریزی (مشهور به شهریار) است که به طور کامل در دیوان اشعار فارسی ایشان گنجانده شده است. این غزل، فراتر از یک توصیف ساده از شهر، تجلی‌گاه عشق عمیق و هویت شاعر با زادگاهش است. شهریار در این اثر، تبریز را نه یک مکان، بلکه موجودی زنده و جاودانه به تصویر می‌کشد که با وجود تمامی سختی‌ها و بلایا، با «نفس» خود، به حیات ادامه می‌دهد. این غزل به دلیل بیان حماسی و شورانگیز، نمادی از مقاومت فرهنگی و اصالت تبریز است و جایگاه ویژه‌ای در میان آثار استاد شهریار دارد.(نقدها و تحلیل های ادبی متخصصان)

نه چون ستاره و چون کوه، نه مثل سایه می‌میرد
تبریز با نفسش پاره پاره می‌میرد
نه آنکه می‌گذرد آب در کویر سحابی
نه آنکه گربه سیاه در شتاب می‌میرد
چه باک از رقیبان و نام‌آوران
که در برابر تبریز، دلش پاره‌پاره می‌میرد
(ابیاتی از غزل تبریز برگفته از دیوان کامل استاد شهریار)

موزه آذربایجان

موزه آذربایجان، یکی از مهم‌ترین موزه‌های باستان‌شناسی ایران، در قلب شهر تبریز و در جوار مسجد کبود قرار دارد. این موزه پس از موزه ملی ایران، به عنوان دومین موزه بزرگ باستان‌شناسی کشور شناخته می‌شود و گنجینه‌ای ارزشمند از آثار تاریخی دوره‌های مختلف را در خود جای داده است.(از منابع رسمی گردشگری، وب‌سایت‌های تخصصی موزه‌شناسی و وب‌سایت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری)

موقعیت مکانی: این موزه در مرکز شهر تبریز، خیابان امام خمینی، ضلع شمالی مسجد کبود واقع شده است. ساعت کاری : در نیمه اول سال از ساعت ۹ صبح تا ۱۹ و در نیمه دوم سال از ساعت ۹ صبح تا ۱۷ برای بازدید عموم باز است.

پیشینه تاریخی: فکر اولیه تأسیس موزه در تبریز به سال ۱۳۰۷ شمسی بازمی‌گردد. ساخت بنای فعلی در سال ۱۳۳۷ آغاز و در سال ۱۳۴۱ به بهره‌برداری رسید. طراحی این موزه توسط آندره گدار، باستان‌شناس فرانسوی، انجام شد و ساخت آن را اسماعیل دیباج، معمار بومی، بر عهده داشت. موزه در سال ۱۳۹۰ با شماره ۳۰۵۶۴ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.(از اسناد رسمی سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری)

معماری و طراحی: ساختمان موزه با زیربنایی حدود ۲۴۰۰ متر مربع، دارای سه طبقه است که هر کدام به یک دوره‌ی تاریخی اختصاص دارند. طراحی بنا با الهام از معماری محلی آذربایجان و استفاده از ترکیب آجر و سنگ، فضایی هماهنگ با تاریخ و فرهنگ منطقه ایجاد کرده است.(از منابع تخصصی تاریخ معماری معاصر ایران و کتب مربوط به زندگینامه معماران برجسته)

وضعیت کنونی: امروزه موزه آذربایجان به فعالیت خود ادامه می‌دهد و بخش‌های مختلف آن میزبان آثار باستانی، اسلامی و مجسمه‌های مدرن است. این موزه علاوه بر نمایش آثار، به عنوان یک مرکز پژوهشی و آموزشی نیز عمل می‌کند و برنامه‌های فرهنگی مختلفی را برگزار می‌نماید.

چرا موزه آذربایجان خاص است؟

موزه آذربایجان به دلیل جایگاهش به عنوان دومین موزه مهم باستان‌شناسی ایران و دارا بودن مجموعه‌ای منحصر به فرد از آثار تاریخی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هم‌جواری اجساد سه‌هزارساله با مجسمه‌های معاصر استاد احد حسینی، موزه را به یک تجربه کامل تبدیل کرده است؛ جایی که تاریخ باستانی با هنر مدرن تلاقی پیدا می‌کند.(کاتالوگ های رسمی موزه آذربایجان، گزارش‌های باستان شناسی و وب سایت موزه)

فرزانه علی دوست شرامین
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

جاذبه های نوین: گامی نو در گردشگری شهری

تبریز، شهری باستانی و پرآوازه که آوازه بازار تاریخی و عمارت‌های کهن آن در جهان پیچیده است؛ امروز لباس مدرنی بر تن کرده و چهره‌ای تازه‌از خود به نمایش می‌گذارد. در میان کوچه‌پس کوچه‌های پرازعطر تاریخ،سازه‌هایی نوپا گرفته‌اند که نه تنهاازعظمت گذشته‌اش کم نمی‌کنند، بلکه آن را به پویایی امروز گره می‌زنند. این روزها، تبریز تنها یک مقصد برای علاقه مندان به تاریخ و فرهنگ نیست؛ بلکه شهری است که با پروژه‌های انسان ساخت و جاذبه‌های نوین خود، تجربه‌هایی تازه و هیجان‌انگیز را به گردشگران هدیه می‌دهد. از برج‌های بلند و درخشان گرفته تا پیاده‌راه‌هایی که قلب شهر را به تپش درآورده‌اند، هر کدام داستانی متفاوت برای گفتن دارند. در این نوشتار، قصد داریم همراه با شما به سفری کوتاه در دل این تبریز مدرن برویم و هشت جاذبه نوین و منحصربه فرد آن را کشف کنیم. این مکان‌ها تنها بناهای آجری و شیشه‌ای نیستند؛ آن‌ها نمادی از آینده، خلاقیت و پویایی یک شهر تاریخی هستند که به زیبایی، گذشته و حال را در هم آمیخته است. با ما همراه باشید تا از این زاویه متفاوت، تبریز را بشناسید و از زیبایی‌های بی‌نظیر آن لذت ببرید.

مرکز خرید لاله پارک و هتل کایا

تحلیل معماری و کارکرد شهری:

لاله پارک، فراتر از یک مجتمع تجاری، یک نقطه عطف در شهرسازی معاصر تبریز به شمار می‌آید که با موقعیت استراتژیک خود در تقاطع بزرگراه‌های اصلی، به یک دروازه ورودی مدرن برای شهر تبدیل شده است. مجتمع تجاری با مشارکت بخش خصوصی ایرانی و گروه کایا ترکیه در بهمن ۱۳۹۱ (۲۰۱۲) و هتل پنج ستاره طور رسمی در تیرماه ۱۳۹۵ (توسط گروه هتل های زنجیره‌ای کایا ترکیه) افتتاح شد. (وب‌سایت رسمی گروه هتل‌های کایا ترکیه)

این مجموعه حاصل یک تفکر آینده‌نگر و جامع است که با درک نیازهای روزافزون جامعه شهری، پاسخی چندمنظوره و یکپارچه ارائه داده است. معماری آن، بر پایه اصول طراحی پایدار و بیوفیلیک استوار است.

استفاده هوشمندانه از نمای تمام شیشه‌ای، سقف‌های بلند و فضاهای داخلی باز و نورگیر، حداکثر بهره‌وری از نور طبیعی را فراهم کرده و حس دلباز بودن و ارتباط با محیط بیرون را در تمام طبقات تقویت می‌کند. این رویکرد نه تنها مصرف انرژی را به شکل قابل توجهی کاهش می‌دهد، بلکه به بهبود روحیه و تجربه بازدیدکننده نیز کمک شایانی می‌کند. (مقالات و کتب تخصصی معماری، شهرسازی ومحیط زیست). لاله پارک با تلفیق امکانات متنوعی مانند هایپرمارکت بزرگ، فودکورت با انواع غذاهای ملل، شهربازی سرپوشیده و چندین سالن سینمای مدرن، به یک "میکرو-شهر" تبدیل شده که تمام نیازهای تفریحی، خدماتی و تجاری یک خانواده را در زیر یک سقف برآورده می‌سازد. ادغام کاربری های مختلف و این چند کاربری بودن مقصد را فراتر از صرف خرید ارتقاء داده است.

ویژگی برجسته این مجموعه، همجواری آن با هتل پنج ستاره کایا لاله پارک است. این هتل، به عنوان یک برند معتبر بین‌المللی، یک مزیت استراتژیک به مجموعه بخشیده و آن را به یک مرکز گردشگری (رویدادها، همایش‌ها، کنفرانس‌ها و نمایشگاه‌ها) تبدیل کرده است. این هم‌افزایی کارکردی امکان برگزاری رویدادهای بزرگ تجاری، کنفرانس‌های علمی و نمایشگاه‌های تخصصی را فراهم آورده و به جذب گردشگران تجاری و بین‌المللی کمک می‌کند. حضور دائمی گردشگران خارجی، به افزایش پویایی و تنوع فرهنگی در مجموعه منجر شده و تبادلات فرهنگی را در مقیاسی بین‌المللی تسهیل می‌کند.(وب‌سایت رسمی مجموعه لاله پارک)

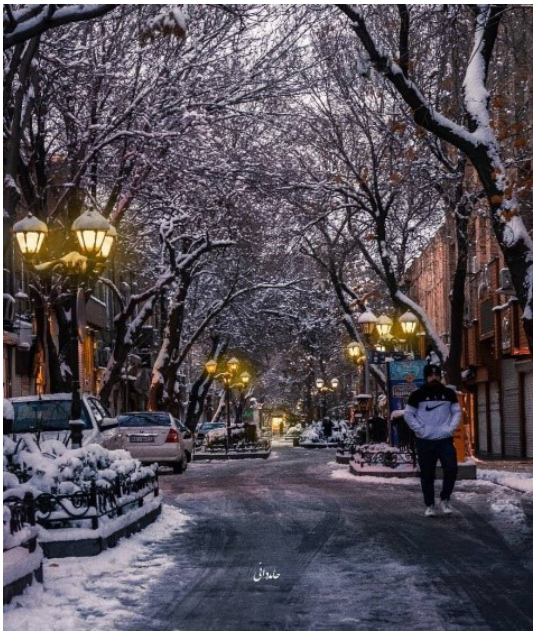
ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

لاله پارک به عنوان یک نمونه موفق از گردشگری نوین شهری، نشان می‌دهد که چگونه زیرساخت‌های اقتصادی می‌توانند به جاذبه‌های گردشگری اصلی تبدیل شوند. این مجموعه به عنوان یک مقصد جامع، به گردشگر این امکان را می‌دهد که تمام نیازهای خود، از اقامت لوکس و خرید گرفته تا تفریح و سرگرمی، را در یک مکان برطرف کند. این ویژگی برای گردشگرانی که زمان محدودی دارند، بسیار ارزشمند است. از سوی دیگر، شهربازی و سینماهای مدرن، لاله پارک را به یک پایگاه گردشگری خانواده‌محور تبدیل کرده که در تمام فصول سال، به ویژه در شرایط آب‌وهوایی نامساعد، فعال و جذاب است. این مجموعه همچنین با جذب برندهای معتبر بین‌المللی، نقش مهمی در توسعه اقتصادی، جذب سرمایه خارجی و ایجاد فرصت‌های شغلی ایفا می‌کند. لاله پارک به عنوان یک قطب اقتصادی-فرهنگی در تبریز، به طور مستقیم بر رونق اقتصادی منطقه تأثیر می‌گذارد و به عنوان یک الگو برای توسعه‌های مشابه در سایر شهرهای ایران مورد مطالعه قرار می‌گیرد. این تلفیق عملکردی، لاله پارک را از یک مقصد صرفاً تفریحی، به یک نمونه پژوهشی در زمینه مدیریت گردشگری شهری و توسعه پایدار تبدیل می‌کند که می‌توان از آن در مطالعات دانشگاهی و برنامه‌ریزی‌های آینده بهره برد.

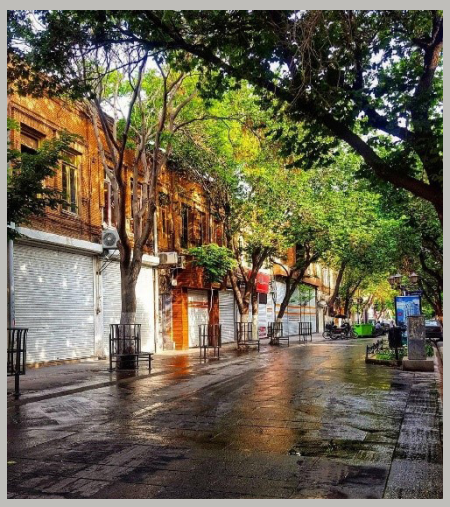
آدرس: تقاطع بزرگراه‌های پاسداران و شهید فهمیده (ابتدای جاده تهران) ؛ ساعات کاری: مرکز خرید معمولاً ۱۰:۰۰ تا ۲۲:۰۰ فعال است.

پیاده‌راه‌های تربیت و مقصودیه تحلیل معماری و کارکرد شهری:

پیاده‌راه‌های تربیت و مقصودیه، یک پروژه کلیدی در زمینه بازآفرینی شهری و احیای فضاهای عمومی در تبریز هستند که با رویکردی نوآورانه به "پیوند گذشته و حال"، یک تجربه منحصربه فرد از قدم زدن در تاریخ و مدرنیته را ارائه می‌دهند. مدیریت و اجرای پروژه توسط شهرداری و سازمان‌های مرتبط با شهرسازی تبریز انجام شده است. این دو مسیر، با تبدیل خیابان‌های شلوغ به مسیرهای آرام و قابل دسترس برای عابرین پیاده، یک انقلاب فرهنگی و اجتماعی در این منطقه ایجاد کرده‌اند. پیاده‌راه تربیت، با سنگفرش‌های زیبا و بناهای تاریخی اطرافش که دارای معماری قاجاری و پهلوی هستند، به یک "موزه زنده از معماری شهری" تبدیل شده است و به صورت مستقیم با بازار بزرگ تبریز (میراث جهانی یونسکو) ارتباط برقرار می‌کند. پیاده‌راه تربیت یک محور تاریخی است که طراحی اولیه آن به سال ۱۳۰۶ شمسی بازمی‌گردد. در بازسازی اخیر، رویکرد اصلی "بازآفرینی شهری و احیای کارکرد پیاده‌مدارانه بوده است. در مقابل، مقصودیه با فضایی مدرن‌تر، کافه‌های اروپایی، گالری‌های هنری و بوتیک‌های کوچک، جلوه‌ای امروزی و روشنفکرانه از تبریز را به نمایش می‌گذارد. این دو مسیر در امتداد یکدیگر، یک مسیر گردشگری پیوسته و هویت‌بخش را تشکیل می‌دهند که گردشگر را از قلب تجارت سنتی (بازار) به فضاهای فرهنگی و اجتماعی جدید شهر متصل می‌کند. این اقدام، با خارج کردن فضا از سیطره خودروها، آن را به انسان بازگردانده و به توسعه کسب‌وکارهای کوچک، افزایش تعاملات اجتماعی و تقویت حس تعلق به مکان کمک شایانی کرده است(مقالات علمی پژوهشی شهرسازی ، ۱۳۹۸). این پروژه همچنین یک مدل موفق از "توسعه شهر دوستدار پیاده" است که در بسیاری از شهرهای جهان به عنوان یک راهکار برای بهبود کیفیت زندگی شهری مورد توجه قرار گرفته است.

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

این دو پیاده‌راه، یک تجربه گردشگری فرهنگی و اجتماعی منحصربه‌فرد را فراهم می‌کنند. گردشگر در این مسیر، فرصت می‌یابد تا به دور از هرج و مرج ترافیک و آلودگی هوا، با آرامش قدم بزند و به تماشای زندگی روزمره مردم بپردازد. حضور هنرمندان خیابانی، دست‌فروشان صنایع دستی و پاتوق‌های ادبی در کافه‌ها، این فضا را به یک "موزه زنده شهری" تبدیل کرده است. این مسیرها به گردشگر اجازه می‌دهند تا از یک گردشگر سطحی به یک "کاشف شهری" تبدیل شود و بافت واقعی و روح جامعه محلی را درک کند(سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری). این پروژه به عنوان یک نمونه موفق از "گردشگری پیاده"، الگویی برای سایر شهرهای تاریخی ایران است و نشان‌دهنده اهمیت فضاهای عمومی در جذب گردشگر و بهبود کیفیت زندگی شهری است. از منظر اقتصادی، این پروژه به رونق کسب‌وکارهای محلی، افزایش درآمد گردشگری و ارتقاء ارزش املاک و مستغلات در منطقه کمک شایانی کرده و نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در فضاهای عمومی، یک سرمایه‌گذاری سودآور در بلندمدت است. همچنین، از جنبه اجتماعی، این مکان‌ها به عنوان فضاهای امن و جذاب برای تعاملات اجتماعی، به تقویت پیوندهای جامعه‌ای و افزایش نشاط عمومی کمک می‌کنند.

آدرس: تربیت: از فلکه ساعت تا بازار بزرگ تبریز ؛ مقصودیه: در نزدیکی میدان ساعت و مقبره الشعراء

ساعات فعالیت: ۲۴ ساعته (بهترین زمان: غروب به بعد)؛ فروشگاه‌ها و پاساژها از ۱۰:۰۰ تا ۲۲:۰۰

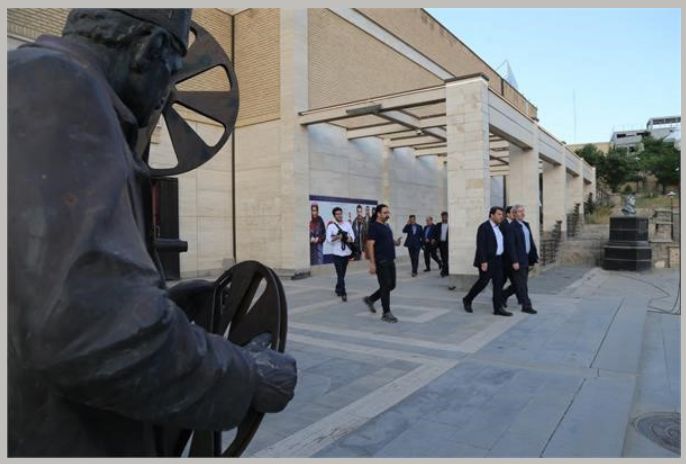
مجموعه فرهنگی و هنری سینما ۲۲ بهمن تبریز

تحلیل معماری و کارکرد شهری:

این مجموعه، نمادی از تحول کاربری فضاهای فرهنگی شهری در تبریز است. سینما ۲۲ بهمن که قدمتی طولانی دارد و در حافظه جمعی مردم شهر جای گرفته است، با یک بازسازی اساسی و هوشمندانه در دهه های اخیر به یک مرکز فرهنگی مدرن با چندین سالن مجهز به آخرین فناوری‌های صوتی و تصویری تبدیل شده است. این بازسازی نه تنها زیرساخت فیزیکی را بهبود بخشیده، بلکه هویتی جدید و پویا به این مکان بخشیده است. معماری داخلی آن با تمرکز بر اصول آکوستیک، طراحی صندلی ارگونومیک و کیفیت تصویر و صدا، تجربه‌ای بی‌نقص از تماشای فیلم را برای مخاطب فراهم می‌کند. این مجموعه اکنون میزبان اکران‌های خصوصی، جشنواره‌های بین‌المللی فیلم، همایش‌های فرهنگی و کارگاه‌های آموزشی است. این رویکرد چندمنظوره، سینما را از یک سرگرمی صرف به یک فعالیت فرهنگی عمیق‌تر ارتقاء داده است. این مکان، فراتر از یک سینمای معمولی، به یک "مرکز فرهنگی فعال" تبدیل شده که با برنامه‌های متنوع، به پاتوقی برای هنرمندان، فیلم‌سازان و علاقه‌مندان به سینما تبدیل شده است. این تحول، نشان‌دهنده اهمیت سینما به عنوان یک ابزار فرهنگی و اجتماعی در تبریز است.

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

برای گردشگران علاقه‌مند به گردشگری فرهنگی و هنری، این مجموعه یک مقصد کلیدی است. حضور در یک سینمای مدرن در شهری با قدمت تاریخی، یک تضاد جذاب و آموزنده ایجاد می‌کند که نشان‌دهنده پویایی فرهنگی شهر است. گردشگر می‌تواند با شرکت در اکران‌های ویژه یا جشنواره‌ها، از نزدیک با سینمای ایران و جایگاه آن در فرهنگ مردم آشنا شود. این مجموعه همچنین به عنوان یک پایگاه تبادل فرهنگی عمل می‌کند و زمینه را برای نمایش آثار هنری بین‌المللی در تبریز فراهم می‌آورد. این جاذبه ثابت می‌کند که جاذبه‌های فرهنگی نوین می‌توانند به اندازه جاذبه‌های تاریخی در جذب گردشگر نقش‌آفرین باشند و به توسعه صنعت سینمای محلی نیز کمک شایانی می‌کنند. از منظر اجتماعی، این مکان به عنوان یک فضای عمومی امن و فرهنگی، به تقویت پیوندهای اجتماعی و افزایش نشاط در جامعه شهری کمک می‌کند. از منظر اقتصادی، رونق این مجموعه به جذب مخاطبان و افزایش درآمد برای کسب‌وکارهای اطراف آن نیز منجر می‌شود.

آدرس: تبریز، بلوار ولیعصر، بلوار شهریار، ابتدای سربالایی ولیعصر؛ ساعت کاری سینما ۲۲ بهمن، مانند سایر سینماها، بر اساس برنامه روزانه اکران فیلم‌ها تعیین می‌شود و متغیر است.

برج بلور

تحلیل معماری و کارکرد شهری:

برج بلور، با طراحی مینیمال و نمای تمام‌شیشه‌ای خود، یک شاهکار معماری مدرن در تبریز محسوب می‌شود و نمادی از پیشرفت و تکنولوژی در شهر است. این برج با ارتفاع ۳۷ طبقه (۲۵ طبقه روی زمین) یک بنای چندمنظوره است که از اصول "طراحی پایدار"

در نمای شیشه‌ای خود برای کاهش مصرف انرژی و بهره‌برداری از نور طبیعی بهره می‌برد. نورپردازی هوشمند آن در شب، برج را به یک المان بصری خیره‌کننده در خط افق شهر تبدیل کرده است. این برج علاوه بر دفاتر اداری، دارای واحدهای تجاری لوکس و رستوران‌های مرتفع است. این تلفیق کارکردی، برج بلور را به یک "مرکز اقتصادی-گردشگری" تبدیل کرده است که هم پاسخگوی نیازهای کسب‌وکارهای مدرن است و هم جاذبه‌ای برای گردشگران ایجاد می‌کند. طراحی سازه‌ای آن، مقاوم در برابر زلزله و مطابق با آخرین استانداردهای مهندسی است که نمادی از پیشرفت فنی در ساخت‌وسازهای شهری است. این برج به عنوان یک "نقطه عطف" در تبریز، نقش مهمی در جهت‌یابی شهری ایفا می‌کند و به عنوان یک نماد مدرنیته، به تقویت هویت شهری تبریز کمک می‌کند.

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

برج بلور به عنوان یک مقصد گردشگری معماری و منظر شهری شناخته می‌شود. برای علاقه‌مندان به معماری و عکاسی، این برج سوژه‌ای جذاب است. اما مهم‌تر از آن، رستوران‌ها و کافه‌های موجود در طبقات بالای برج، تجربه‌ای منحصربه‌فرد از "گردشگری چشم‌انداز" را ارائه می‌دهند. صرف یک وعده غذایی یا نوشیدنی در این مکان‌ها، با چشم‌انداز ۳۶۰ درجه و پانوراما از کل شهر تبریز، لحظاتی فراموش‌نشدنی را برای گردشگر خلق می‌کند. این برج نشان‌دهنده رشد اقتصادی، مدرنیته و توجه به زیبایی‌شناسی در شهرسازی معاصر تبریز است. این نماد مدرنیته، به تقویت هویت شهری تبریز به عنوان یک شهر پیشرو و توسعه‌یافته در منطقه کمک می‌کند و به عنوان یک جاذبه گردشگری، به اقتصاد محلی نیز سود می‌رساند. این برج، یک نمونه موفق از توسعه عمودی شهری است که با افزایش تراکم کاربری در یک نقطه، به کاهش پراکندگی شهری کمک می‌کند.

آدرس: بلوار ۲۹ بهمن، تقاطع آبرسان. ساعات فعالیت: بخش تجاری/ رستوران‌ها بر اساس برنامه کاری فعالیت دارند.

پارک لاله و پارک فن‌آوری

تحلیل معماری و کارکرد شهری:

پارک لاله با قدمت طولانی، نمادی از فضای سبز شهری است که با پروژه‌های نوسازی، به یک مقصد تفریحی و علمی تبدیل شده است. بخش نوآورانه این مجموعه، پارک فن‌آوری است که یک رویکرد نوین به "گردشگری آموزشی" دارد. در این بخش، المان‌ها و دستگاه‌های تعاملی با هدف آموزش مفاهیم فیزیک و مکانیک به صورت عملی و تجربی طراحی شده‌اند. این پارک به گونه‌ای طراحی شده که بازدیدکننده، به ویژه کودکان و نوجوانان، با بازی کردن و لمس کردن، به کشف قوانین علمی بپردازند. طراحی پارک فن‌آوری، اصول "یادگیری مبتنی بر بازی" (را در خود جای داده و محیطی جذاب و غیررسمی برای کسب دانش فراهم می‌کند. این تلفیق، پارک را از یک مکان صرفاً تفریحی به یک "موزه علم در فضای باز" تبدیل کرده است. این رویکرد، در راستای توسعه پایدار شهری و افزایش آگاهی عمومی در زمینه علوم و فناوری است.

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

این پارک‌ها ترکیبی از گردشگری سنتی و علمی را ارائه می‌دهند. در حالی که پارک لاله فضایی برای استراحت، پیک‌نیک و تفریح در طبیعت شهری است، پارک فن‌آوری برای خانواده‌ها یک جاذبه کاملاً آموزشی-تفریحی است. این تلفیق، این مجموعه را به یک مقصد خانواده‌محور تبدیل کرده که در آن تمامی اعضای خانواده، از کودک تا بزرگسال، فعالیتی مناسب پیدا می‌کنند. این رویکرد نشان می‌دهد که گردشگری می‌تواند فراتر از دیدن آثار باستانی باشد و به یک ابزار برای آموزش و ارتقاء آگاهی عمومی تبدیل شود. از منظر اجتماعی، این پارک به عنوان یک فضای عمومی، به تقویت پیوندهای خانوادگی و اجتماعی کمک کرده و نقش مهمی در افزایش کیفیت زندگی شهری ایفا می‌کند. از منظر اقتصادی، این جاذبه با جذب گردشگران و بازدیدکنندگان، به رونق کسب‌وکارهای اطراف پارک کمک می‌کند.

آدرس: در منطقه جنوب غربی تبریز، در نزدیکی میدان لاله. ساعات فعالیت: فضای پارک عمومی و ۲۴ ساعته؛ بخش فن‌آوری ساعات مشخصی دارد.

شهربازی‌های سرپوشیده در مراکز خرید
تحلیل معماری و کارکرد شهری:

در مراکز خرید و مجتمع های تجاری تبریز مانند مانند رشدیه ، جواهر ، فلورانس ، لاله پارک ، رویال ، ستاره باران ، اطلس ، ایپک پالاس و برج بلور شهربازی های سرپوشیده و قلعه های شادی برای کودک و نوجوان طراحی و ساخته شده اند. شهربازی‌های سرپوشیده، پاسخی خلاقانه و مدرن به نیازهای تفریحی در شهرهایی با تنوع آب‌وهوایی زیاد هستند. این شهربازی‌ها، محیطی امن، تمیز و مجهز به سیستم‌های تهویه مناسب را در تمامی فصول سال برای خانواده‌ها فراهم می‌کنند. طراحی آن‌ها شامل بخش‌های متنوعی است که از بازی‌های ویدئویی و شبیه‌سازها تا بازی‌های فیزیکی و ماشین‌های برقی را در بر می‌گیرد، تا پاسخگوی سلیقه‌های متفاوت کودکان و نوجوانان باشند. این مراکز با ارائه امکانات رفاهی مانند کافه و رستوران در داخل مجموعه، تجربه‌ای جامع از سرگرمی را ارائه می‌دهند. این شهربازی‌ها در واقع به عنوان "مراکز سرگرمی خانوادگی" طراحی شده‌اند که با هدف جذب و نگهداری خانواده‌ها در طول یک روز کامل در یک مجموعه، کار می‌کنند. این رویکرد، به ویژه در کلان‌شهرهایی مانند تبریز که امکان تفریحات فضای باز در تمام طول سال وجود ندارد، بسیار مهم و کارآمد است.

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

این شهربازی‌ها به عنوان یک جاذبه گردشگری مکمل و کاربردی، برای خانواده‌های گردشگر بسیار ارزشمند هستند. آن‌ها به والدین این امکان را می‌دهند که در یک روز بارانی یا برفی، کودکان خود را در یک محیط امن و سرگرم‌کننده رها کرده و خود به خرید یا استراحت بپردازند. این مراکز نشان‌دهنده توسعه زیرساخت‌های گردشگری خانواده‌محور در تبریز هستند و از این رو برای گردشگران داخلی و خارجی که به همراه خانواده سفر می‌کنند، یک گزینه جذاب و کاربردی محسوب می‌شوند. علاوه بر این، این شهربازی‌ها به عنوان یکی از استانداردهای مدرن در گردشگری شهری در نظر گرفته می‌شوند. از منظر اقتصادی، این مراکز با افزایش مدت اقامت گردشگران در مجموعه‌های تجاری، به رونق اقتصادی آن مناطق کمک‌شایانی می‌کنند.

آدرس: به‌طور عمده در طبقات بالایی مراکز خرید بزرگ مانند لاله پارک، برج بلور و سایر مجتمع‌های تجاری تفریحی. ساعات فعالیت: مطابق با ساعات کاری مراکز خرید.

مجموعه تله‌کابین عینالی
تحلیل معماری و کارکرد شهری:

مجموعه تله‌کابین عینالی، نمونه‌ای موفق از "گردشگری طبیعت-انسان‌ساخت" است که با بهره‌گیری از پتانسیل طبیعی کوه عینالی، یک تجربه تفریحی مدرن و جذاب ایجاد کرده است. این مجموعه شامل ایستگاه‌های متعدد، رستوران‌ها، قهوه‌خانه‌ها و مسیرهای کوه‌پیمایی است. سیستم تله‌کابین با تکنولوژی روز، مسافران را به آرامی به ارتفاعات بالاتر می‌رساند، در حالی که در هر لحظه، چشم‌انداز پانوراما و بی‌نظیری از کل شهر تبریز و دشت اطراف آن زیر پای آنها گسترده است. این مجموعه همچنین شامل امکاناتی مانند زیپ‌لاین و پیست اسکی در فصل زمستان است که جذابیت آن را دوچندان می‌کند. طراحی این مجموعه به گونه‌ای است که کمترین آسیب را به محیط طبیعی وارد کند و اصول توسعه پایدار در مناطق کوهستانی را رعایت می‌کند. تاریخ دقیق افتتاح رسمی فاز اول تله‌کابین عینالی، دی ماه ۱۳۸۹ بوده و شرکت سازنده آن دوپل مایر اتریش و کارفرما شهرداری تبریز و سازمان عون بن علی بوده‌اند.(خبرگزاری مهر،۱۳۸۹)

ارزش گردشگری و تأثیرات اجتماعی-اقتصادی:

اصلی‌ترین ارزش این مجموعه، "گردشگری منظر شهری" و "گردشگری ورزشی-تفریحی" است. این تله‌کابین به گردشگر فرصت می‌دهد تا شهر تبریز را از زاویه‌ای متفاوت ببیند و زیبایی‌های آن را از بالا تماشا کند. این تجربه به خصوص در شب، با نورپردازی‌های شهری، بسیار جذاب و رمانتیک است. مجموعه عینالی همچنین برای علاقه‌مندان به ورزش و سلامت نیز بسیار مناسب است، چرا که مسیرهای کوهپیمایی و پیاده‌روی در آن فراهم شده است. این مکان به عنوان یک نمونه موفق از تلفیق طبیعت و فناوری در خدمت گردشگری، الگویی برای سایر شهرهای کوهستانی در ایران است. از منظر اقتصادی، این مجموعه با جذب گردشگران محلی و خارجی، به رونق اقتصادی منطقه کمک شایانی کرده و نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری هوشمندانه در زیرساخت‌های تفریحی، می‌تواند به توسعه پایدار مناطق کمک کند.(پژوهش های تخصصی محیط زیست و برنامه ریزی منظر شهری/وبسایت سازمان عون بن علی)

آدرس: در شمال شهر تبریز، در دامنه کوه عینالی (عون بن علی).
ساعات فعالیت: متغیر (معمولاً ۱۰:۰۰ الی ۲۲:۰۰ بسته به فصل)

زهرا بهجت جمال
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

امکانات و تسهیلات گردشگری شهر تبریز

حمل و نقل

تبریز به عنوان یکی از شهرهای تاریخی و فرهنگی مهم ایران و پایتخت گردشگری کشورهای اسلامی در سال ۲۰۱۸ دارای امکانات و زیرساخت های قابل توجهی برای پذیرش گردشگران است. در اینجا اطلاعات جامعی درمورد تسهیلات و امکانات گردشگری تبریز ارائه می‌شود که شامل حمل و نقل، مراکز اقامتی، رستوران‌ها و آژانس های مسافرتی می‌باشد:

حمل و نقل

یکی از زیرساخت های مهم در صنعت گردشگری، امکانات حمل و نقل است که دسترسی گردشگران به مقصد را امکان پذیر می‌سازد. شهر تبریز دارای امکانات حمل و نقلی متعددی است که در ادامه بیان می‌گردد:

۱) حمل و نقل بین شهری و بین استانی شامل
۲) حمل و نقل هوایی (فرودگاه بین المللی تبریز ـ شهید مدنی)
۳) حمل و نقل ریلی (ایستگاه راه آهن تبریز)
۴) حمل و نقل زمینی (پایانه(ترمینال) مسافربری مرکزی تبریز)
حمل نقل درون شهری : مترو ، اتوبوس ، بی آر تی ، تاکسی ، خودرو شخصی، اسنپ و... .

فرودگاه بین المللی تبریز (شهید مدنی)

فرودگاه تبریز یکی از فرودگاه های مهم و مرزی کشور است و نقش اساسی در زیرساخت های گردشگری ایفا می کند:

ویژگی	وضعیت فرودگاه بین المللی تبریز (شهید مدنی)
ظرفیت و وسعت	این فرودگاه با وسعت ۴۲۰ هکتار ظرفیت جا به جایی بیش از ۱.۷ میلیون مسافر در سال را دارد و از پر تردد ترین فرودگاه های کشور محسوب می‌شود .
پرواز های داخلی منظم	تبریز به اکثر شهرهای بزرگ ایران که دارای فرودگاه هستند ، پرواز منظم دارد . از جمله تهران ، مشهد ، اصفهان ، شیراز و ... . از این فرودگاه پرواز های منظم و فصلی به مقاصد داخلی و خارجی برقرار است . مقاصد مهم خارجی شامل استانبول (ترکیه) ، نجف و بغداد (عراق) ، مدینه (عربستان سعودی) و همچنین در زمان های مشخص به شهرهایی مانند تفلیس (گرجستان) ، ارمنستان و سایر شهرهای توریستی ترکیه (مانند ازمیر ، آدانا) پرواز دارد .
امکانات ویژه	این فرودگاه خدمات cip (سالن های استراحت اختصاصی ، ترانسفر با خودروهای لوکس و عبور سریع از گیت‌ها) پارکینگ طبقاتی با ظرفیت ۶۰۰ خودرو ، غرفه های فروش بلیط ، اتاق مادر و کودک و خدمات ویژه معلولین را ارائه می‌دهد .

ایستگاه راه آهن تبریز

ایستگاه راه‌آهن تبریز نه تنها یکی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین ایستگاه‌های ریلی ایران است (بهره‌برداری اولیه در سال ۱۲۹۷ شمسی)، بلکه به عنوان یک محور استراتژیک بین‌المللی برای حمل و نقل کالا و مسافر در شمال غرب کشور محسوب می‌شود.

۱. نقش و موقعیت

اهمیت: این ایستگاه دروازه اصلی سفرهای ریلی تبریز به شمار می‌رود و نقش حیاتی در اتصال این شهر به شبکه سراسری دارد.

دسترسی: در غرب شهر (بلوار کارگر/ملت) قرار دارد و به سیستم‌های حمل و نقل درون‌شهری (مانند تاکسی‌ها، اتوبوس‌ها و اتصال آتی به مترو) دسترسی دارد.

۲. مسیرهای کلیدی و سفرهای مهم

راه‌آهن تبریز امکان سفر به مقاصد اصلی زیر را فراهم می‌کند:

مقاصد داخلی پرتردد: تهران (با قطارهای سریع‌السیر ۶ ساعته و معمولی ۱۲-۱۱ ساعته)، مشهد (مسیر زیارتی و طولانی حدود ۲۰ تا ۲۴ ساعته)، بندرعباس و قم.

مسیرهای بین‌المللی: خط ریلی تبریز - وان (ترکیه) که ارتباط با سیستم ریلی اروپا را فراهم می‌آورد.

مسیر حومه‌ای خاص: خط تبریز - جلفا که به دلیل برقی بودن، یک مسیر منحصر به فرد در ایران است.

۳. انواع قطار و خدمات

سفرهای ریلی تبریز با تنوعی از قطارها پوشش داده می‌شوند که مسافران می‌توانند بر اساس نیاز خود انتخاب کنند:

قطارهای لوکس (۵ ستاره): مانند فدک، زندگی و نورالرضا با بالاترین سطح امکانات رفاهی، پذیرایی ویژه و کوپه‌های مدرن ۴ نفره.

قطارهای کوپه‌ای درجه یک: مانند خلیج فارس، شهاب و قطارهای شرکت‌های مختلف که امکانات استاندارد سفر کوپه‌ای ۴ تخته را فراهم می‌کنند

قطارهای اقتصادی: شامل قطارهای ۶ تخته (مانند میلاد و سهند) و قطارهای سالنی (برای مسیرهای کوتاه) که گزینه‌های مقرون‌به‌صرفه‌تری هستند

پایانه مسافربری اتوبوس‌ها (ترمینال)

شهر تبریز به دلیل موقعیت استراتژیک در شمال غرب ایران و همجواری با مرزهای خارجی، دارای زیرساخت‌های قوی در حمل و نقل زمینی است که مهم‌ترین بخش آن پایانه مسافربری مرکزی تبریز است.

۱. پایانه مسافربری مرکزی تبریز (ترمینال جدید): این پایانه، بزرگترین و مهم‌ترین مرکز حمل و نقل زمینی در تبریز و استان آذربایجان شرقی است و یکی از پیشروترین پایانه‌ها در غرب کشور محسوب می‌شود.

موقعیت و آدرس: پایانه مرکزی در قسمت جنوب شهر تبریز و در مسیر بلوار سلیمان خاطر و بلوار نیایش، بالاتر از میدان منظریه، جنب اتوبان کسایی واقع شده است.

اهمیت و نقش: این ترمینال به عنوان قلب حمل و نقل زمینی تبریز، امکان سفر به تقریباً تمام استان‌ها و شهرهای بزرگ کشور را فراهم می‌کند. در ایام پیک سفر (مانند نوروز و تابستان)، حجم مسافران ورودی و خروجی به صورت چشمگیری افزایش می‌یابد.

شرکت‌های مسافربری: اکثر شرکت‌های معتبر مسافربری ایران از جمله عدل، ایران‌پیما، رویال سفر، سپهر آسیا، لوان نور، پیک صبا و جهانگشت مهر در این پایانه دارای دفتر هستند و مسافران می‌توانند به‌صورت حضوری یا آنلاین بلیط تهیه کنند.

امکانات: این پایانه خدمات رفاهی کاملی شامل سالن‌های انتظار، غرفه‌های خدماتی، رستوران، سرویس‌های بهداشتی، و پارکینگ را به مسافران ارائه می‌دهد.

مسیرهای پر تردد: مسیرهایی مانند تبریز-تهران، تبریز-اصفهان، تبریز-مشهد، تبریز-شیراز، تبریز-اراک و تبریز-بندرعباس جزو مسیرهای اصلی و روزانه این ترمینال هستند.

۲. پایانه شمال غرب تبریز

علاوه بر پایانه مرکزی، پایانه دیگری نیز برای خدمات‌رسانی به مسافران شمال غرب تبریز فعالیت دارد.

موقعیت و آدرس: این پایانه در ضلع شمالی میدان آذربایجان واقع شده است.

اهمیت: عمدتاً خدمات‌رسانی به مناطق شمالی استان و همچنین برخی از مسیرهای بین استانی در غرب کشور را بر عهده دارد و بار ترافیکی پایانه مرکزی را کاهش می‌دهد.

۳. تأثیر بر حمل و نقل و گردشگری

دسترسی منطقه‌ای: این پایانه‌ها، به‌ویژه پایانه مرکزی، تبریز را به یک هاب (قطب) حمل و نقل زمینی در شمال غرب کشور تبدیل کرده و دسترسی گردشگران از اقصی نقاط ایران به این شهر را بسیار آسان نموده‌اند.

اتصال درون‌شهری: خوشبختانه، پایانه مرکزی تبریز به سیستم‌های حمل و نقل درون‌شهری شامل تاکسی‌ها و در نزدیکی آن ایستگاه‌های اتوبوس و ایستگاه مترو برای انتقال مسافران به نقاط مختلف شهر و مراکز اقامتی متصل است.

انواع حمل و نقل درون شهری در تبریز

کلانشهر تبریز با هدف کاهش ترافیک و آلودگی هوا، ترکیبی از سیستم‌های ریلی و زمینی را برای جابه‌جایی شهروندان و گردشگران توسعه داده است. اصلی‌ترین شیوه‌های حمل و نقل درون شهری تبریز عبارتند از:

۱.قطار شهری تبریز (مترو):

متروی تبریز (خط ۱)، به عنوان سریع‌ترین وسیله حمل و نقل درون‌شهری، نقشی محوری در تسهیل جابه‌جایی گردشگران و شهروندان دارد. این خط تنها مسیر فعال شبکه است که مسیری ۱۷/۲ کیلومتری را از شرق به غرب پوشش می‌دهد.

مسیر و دسترسی‌ها:

ائل گلی: این خط از ایستگاه ائل گلی آغاز شده و دسترسی مستقیم به تفرجگاه ائل گلی را فراهم می‌کند.

مرکز تاریخی: در بافت مرکزی شهر، ایستگاه میدان کهن شما را مستقیماً به بازار بزرگ تاریخی تبریز و ایستگاه میدان ساعت شما را به عمارت شهرداری (موزه شهر) و نزدیکی مسجد کبود می‌رساند.

ساعات فعالیت: مترو معمولاً از ساعت ۶:۳۰ صبح تا ۲۰:۰۰ یا ۲۱:۰۰ شب فعال است و در روزهای جمعه و تعطیل نیز با سرفاصله بیشتر سرویس می‌دهد.

توسعه آتی:

پروژه‌های توسعه مترو شامل خطوط ۲ و ۳ است که خط ۳ در آینده، فرودگاه بین‌المللی تبریز را به مرکز شهر متصل خواهد کرد.

۲.اتوبوس‌های تندرو BRT

سیستم اتوبوس تندرو برای پوشش مسیرهای پرتردد و کاهش زمان سفر در سطح شهر تبریز راه‌اندازی شده است.

مزیت اصلی: استفاده از مسیرهای ویژه و ایزوله شده که سرعت حرکت اتوبوس‌ها را به میزان قابل توجهی افزایش داده و زمان سفر از غرب به شرق را تا نصف (حدود ۳۰ دقیقه) کاهش می‌دهد.

خطوط اصلی: مهم‌ترین خط BRT تبریز، خطی است که میدان راه‌آهن در غرب را به میدان بسیج (نمایشگاه بین‌المللی تبریز) در شرق متصل می‌کند و از مرکز شهر عبور می‌نماید. خطوط دیگری نیز مناطق پرجمعیت را به هم متصل می‌کنند.

ساعات کاری: تقریباً با ساعات کاری مترو همپوشانی دارد.

پرداخت کرایه: همانند مترو، پرداخت کرایه توسط کارت بلیط الکترونیک (تبریز کارت) صورت می‌گیرد و امکان پرداخت نقدی وجود ندارد.

۳.اتوبوس‌های عادی و مینی‌بوس‌ها

این بخش بیشترین گستردگی خطوط را در سطح شهر داشته و مناطق فرعی و محله‌ها را به نقاط اصلی و مراکز تبادل مسافر متصل می‌کند.

گستردگی: شامل حدود ۷۵ خط عادی و مینی‌بوس است که بخش عمده‌ای از آن‌ها به صورت خصوصی اداره می‌شوند.

مقیاس محلی: این اتوبوس‌ها به دلیل توقف‌های زیاد، سرعت کمتری نسبت به BRT دارند اما برای سفرهای کوتاه و دسترسی محلی، مقرون‌به‌صرفه‌هستند.

اتوبوس‌های تبریزگردی: در ایام اوج سفر (نوروز و تابستان)، شهرداری طرح اتوبوس‌های تبریزگردی را فعال می‌کند که مسافران را به صورت رایگان یا با هزینه کم به جاذبه‌های مهم شهر (مانند ائل‌گلی، بازار تبریز و مقبرةالشعرا) می‌برند و معمولاً با راهنمایان تور همراه‌هستند.

۴.تاکسی‌ها و سیستم‌های هوشمند

این شیوه، انعطاف‌پذیرترین و راحت‌ترین گزینه برای گردشگران و مردم محلی است.

تاکسی‌های شهری: شامل تاکسی‌های خطی و گردشی (زرد و سبز) است که در اکثر نقاط شهر در دسترس هستند.

تاکسی‌های ویژه گردشگران: در طرح‌هایی مانند "تاکسی از من بپرس" در ایام خاص، تاکسی‌های منتخب در ورودی‌ها و اماکن مهم مستقر می‌شوند تا علاوه بر جابه‌جایی، اطلاعات گردشگری و نقشه‌های شهر را به مسافران ارائه دهند.

برنامه‌های هوشمند: استفاده از اپلیکیشن‌های حمل و نقل آنلاین مانند اسنپ و تپسی بسیار رایج است و گزینه سریع و قابل اعتمادی برای جابه‌جایی به شمار می‌رود.

نحوه پرداخت: کرایه تاکسی‌های خطی و گردشی به صورت نقدی یا از طریق اپلیکیشن‌های پرداخت خرد (مانند تبریزاپ) قابل انجام است.

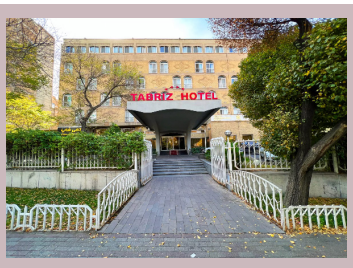
در مجموع تبریز به عنوان شهری با تاریخ غنی و زیر ساخت های مناسب پتانسیل بالایی در جذب گردشگر دارد . این شهر با داشتن جاذبه های متعدد فرهنگی و تاریخی ، در کنار امکانات اقامتی و رفاهی، آمادگی خوبی برای میزبانی از مسافران دارد.

مراکز اقامتی

تبریز دارای تنوع مناسبی از مراکز اقامتی با سطوح مختلف ستاره دار است که شامل هتل های ۵ ستاره لوکس تا هتل های اقتصادی و مهمان پذیرها بوده و پاسخگوی هر نوع نیاز و بودجه ای است.

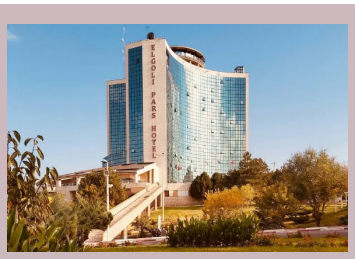
نوع هتل	ویژگی ها
هتل های ۵ ستاره	این هتل‌ها بالاترین سطح کیفیت ، خدمات و امکانات را ارائه میدهند و مناسب گردشگرانی هستند که به دنبال تجربه ای مجلل و تمام عیار هستند. نمومنه ها: هتل لاله پاک ، هتل شهریار ، هتل ائل گلی امکانات ویژه: این هتل‌ها دارای امکانات کاملی مانند سالن کنفرانس، رستوران‌های متنوع (ایرانی و بین‌المللی)، سالن ورزشی و استخر، و خدمات رفاهی پیشرفته هستند.
هتل های ۴ ستاره	این هتل‌ها تعادلی بین کیفیت بالا و قیمت مناسب برقرار میکنند و خدمات بسیار خوبی را در سطح بین المللی ارائه میدهند. نمونه‌ها : هتل آزادی ، هتل بین المللی تبریز ، هتل گسترش، هتل رویال پالاس .
هتل های ۳ ستاره	این هتل‌ها برای مسافرانی که به دنبال اقامتی راحت با قیمتی اقتصادی و مقرون به صرفه هستند، بهترین گزینه محسوب می‌شوند. نمونه ها: هتل اهراب ، هتل کاسپین ، هتل سارای .
هتل های ۲ و ۱ ستاره	هتل های اقتصادی تر مانند سینا ، هتل مروارید .
هتل بوتیک‌ها و اقامتگاه های بوم گردی	در سال های اخیر این مراکز نیز برای تجربه اقامت متفاوت رشد کرده اند و دارای طراحی داخلی منحصربه فرد ، فضایی صمیمی و خدمات شخصی سازی شده هستند. روستای تاریخی کندوان در نزدیکی تبریز نیز دارای هتل صخره ای لاله کندوان (۵ستاره) و اقامتگاه های بوم گردی است.
تعداد کل مراکز اقامتی	بر اساس آمار ، آذربایجان شرقی(که تبریز در آن سهم عمده ای دارد) دارای حدود ۸۵ باب هتل با ظرفیت حدود ۱۳۰۰۰ تخت است که این ظرفیت در ایام پیک قابل افزایش است .

هتل بین المللی تبریز

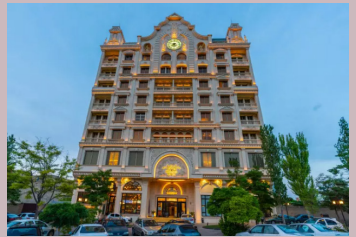
هتل شهریار

هتل پارس ائل گلی

هتل رویال پالاس

هتل لاله کندوان

هتل گسترش

رستوران های برجسته:
ضیافتی از طعم و تنوع

شهر تبریز با داشتن فرهنگ غذایی غنی و لذیذ، مجموعه‌ای کامل از رستوران‌ها را برای پاسخگویی به هر ذائقه و مناسبتی فراهم کرده است. رستوران‌های تبریز را می‌توان بر اساس نوع غذا، فضای محیط و سطح لوکس بودن، به دسته‌های اصلی زیر تقسیم کرد:

۱. رستوران‌های سنتی و چلوکبابی‌های مشهور (نماد تبریز)

این دسته، ستون اصلی فرهنگ غذایی تبریز را تشکیل می‌دهند و شهرت خود را مدیون طبخ بی‌نظیر انواع کباب و چلوکباب‌های اصیل هستند. تمرکز اصلی این رستوران‌ها بر کیفیت بالای مواد اولیه و پخت اصولی است.

کبابی‌های تاریخی و نوستالژیک: رستوران‌هایی با قدمت بالا که اغلب در بازار تبریز یا مراکز قدیمی شهر قرار دارند و دکوراسیون ساده اما نوستالژیک دارند.

نمونه‌ها: چلوکبابی حاج علی (در بازار تبریز با قدمت ۱۰۰ ساله، معروف به سرو سریع کباب در وعده ناهار)، رستوران قرآنی (از قدیمی‌ترین‌ها و معروف به کباب برگ).

رستوران‌های اصیل با غذاهای سنتی تبریز: این رستوران‌ها علاوه بر کباب، در سرو غذاهای محلی چون کوفته تبریزی، آش دوغ و دیزی تخصص دارند.

نمونه‌ها: رستوران جلالی، رستوران باختر، رستوران حاج مجید چلوپز (معروف به چلومرغ)، و رستوران گازماخ (معروف به ته دیگ غذاها و کباب تابه‌ای). امکانات رایج: فضای سنتی یا دکوراسیون ساده و نوستالژیک، سرو سوپ و نوشیدنی به عنوان مکمل غذا در برخی رستوران‌های قدیمی.

۲. رستوران‌های لوکس و باغ رستوران‌ها (تجربه ویژه)

این رستوران‌ها تمرکز بر ارائه خدمات در محیطی مجلل و چشم‌اندازی زیبا دارند و مناسب قرار ملاقات‌های رسمی، جشن‌ها و تجربه‌ای لوکس هستند.

رستوران‌های مرتفع و مجلل: رستوران‌هایی که در طبقات بالای برج‌ها یا هتل‌های ۵ ستاره قرار دارند و منظره‌ای زیبا از شهر را به نمایش می‌گذارند.

نمونه‌ها: رستوران مرکز تجارت جهانی، رستوران گردان هتل ائل گلی، و رستوران بام تبریز (در کوه عینالی)

باغ رستوران‌های دلنشین: این مجموعه‌ها در خارج از مرکز شهر یا در نزدیکی تفرجگاه‌ها واقع شده‌اند و اغلب دارای فضای باز و آلاچیق هستند.

نمونه‌ها: باغ رستوران آنا، رستوران برکه (در سردرود) و رستوران ارسطو که فضایی آرام و دور از شلوغی شهر را ارائه می‌دهند.

امکانات ویژه: دکوراسیون شیک، موسیقی زنده (در برخی از باغ رستوران‌ها)، سرو غذاهای فرنگی و بین‌المللی در کنار منوی ایرانی، فضای VIP و پارکینگ اختصاصی.

۳. رستوران‌های تخصصی و فست فودها

تبریز دارای تنوع بالایی در رستوران‌های با منوی محدودتر و غذاهای بین‌المللی و مدرن است که پاسخگوی ذائقه جوان‌ترها و عاشقان غذاهای خاص است.

فست فودهای محبوب: این دسته از رستوران‌ها در محله‌های پرتردد مانند ولیعصر و آبرسان متمرکز هستند و در سرو ساندویچ، پیتزا و برگر فعالیت می‌کنند.

نمونه‌ها: فست فود مهدی هیلا (با چند شعبه و تمرکز بر برگر)، پیتزا ۲۰۰۰، فست فود پاییز ۸۱ و چنچنه.

رستوران‌های غذای بین‌المللی: رستوران‌هایی که به‌طور تخصصی غذاهای کشورهای دیگر را سرو می‌کنند.

نمونه‌ها: رستوران ایتالیایی پومودورو، رستوران مکزیکی چیپوتله و رستوران‌های دارای منوی غذای ترکی.

رستوران‌های تخصصی گوشت و ماهی:

رستوران بالیق: مخصوص سرو انواع ماهی و غذاهای دریایی.

رستوران ایپک یولی: معروف به سرو انواع کباب‌های ترکی.

فودکورت‌ها: مراکز بزرگ تجاری مانند لاله پارک، مرکز خرید اطلس و ستاره باران دارای فودکورت‌های بزرگی هستند که چندین برند فست فود، کافی‌شاپ و رستوران را زیر یک سقف گرد هم آورده‌اند.

۴. کافه رستوران‌ها و صبحانه‌سراها

این مراکز ترکیبی از خدمات رستوران و کافه را ارائه می‌دهند و معمولاً در ساعات بیشتری از روز فعال هستند.

کافه رستوران‌ها: مکان‌هایی مناسب برای قرارهای دوستانه و کاری که علاوه بر غذا، منوی کاملی از قهوه، دسر و نوشیدنی‌های سرد ارائه می‌دهند.

نمونه‌ها: کافه رستوران باداس، کافه رستوران بارکد، کافه رستوران فرش و کافه رستوران تامغا.

صبحانه‌سراها: برخی رستوران‌ها به‌طور اختصاصی خدمات صبحانه سلف سرویس یا منوی تخصصی صبحانه ارائه می‌کنند که شامل غذاهای محلی و بین‌المللی است.

تبریز با این تنوع گسترده، تضمین می‌کند که گردشگران می‌توانند در هر نقطه از شهر و برای هر سلیقه‌ای، یک گزینه غذایی باکیفیت پیدا کنند.

رستوران برکه

آژانس های مسافرتی:

راهنمای تخصصی آژانس‌های تبریز: از خرید بلیط تا اجرای تور (دسته‌بندی الف، ب، پ)

اگر در تبریز قصد سفر دارید، مهم است که بدانید کدام آژانس برای کدام نیاز شما تخصص دارد. دفاتر خدمات مسافرتی در ایران (و در نتیجه در تبریز) بر اساس مجوزی که از سازمان‌های دولتی دریافت می‌کنند، به سه دسته اصلی و تخصصی تقسیم می‌شوند که در صنعت گردشگری به عنوان بند الف، بند ب و بند پ شناخته می‌شوند.این دسته‌بندی،تضمین‌کننده کیفیت‌وحیطه‌مجازفعالیت هر آژانس است.

۱. آژانس‌های «بند الف»: متخصص پرواز و بلیط

این دفاتر مستقیماً تحت نظارت سازمان هواپیمایی کشوری فعالیت می‌کنند و صرفاً روی خدمات حمل و نقل هوایی متمرکز هستند.

نقش و وظیفه اصلی: کار اصلی آژانس‌های بند الف، فروش و صدور بلیط هواپیما (داخلی و خارجی) است. وظیفه آن‌ها دقیقاً مثل یک گیشه تخصصی بلیط فروشی است؛ همچنین می‌توانند بلیط قطار و اتوبوس را نیز صادر کنند.اغلب مجوز بند ب را نیز دریافت میکنند تا خدمات کامل تری ارائه دهند.

محدودیت کلیدی: اگر آژانس فقط مجوز بند الف را داشته باشد حق برگزاری یا اجرای هیچ نوع توری (مسافرتی، زیارتی یا رزرو کامل هتل) را ندارد. اگر برای خرید تور به این دفاتر مراجعه کنید، در واقع آژانس به عنوان واسطه عمل می‌کند.

شناسایی در تبریز: دفاتری که روی تابلوی آن‌ها صرفاً عبارت "شرکت خدمات مسافرت هوایی" درج شده است، عموماً در این دسته قرار می‌گیرند.

۲. آژانس‌های «بند ب»: متخصص تور، هتل و جهانگردی

این آژانس‌ها برنامه‌ریز و مجری سفر شما هستند و زیر نظر وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی فعالیت می‌کنند.

نقش و وظیفه اصلی: طراحی، برنامه‌ریزی و اجرای انواع تورهای داخلی و خارجی وظیفه اصلی آن‌هاست. رزرو هتل و اقامتگاه در سراسر جهان، اخذ ویزای توریستی و صدور بیمه مسافرتی، برگزاری تورهای ورودی (جذب گردشگران خارجی به ایران) را انجام می‌دهند.

تخصص در تبریز: آژانس‌های بند ب در تبریز، تخصص ویژه‌ای در برگزاری تورهای منطقه‌ای و زمینی به کشورهای همسایه مانند ترکیه، گرجستان (تفلیس) و ارمنستان دارند.

محدودیت کلیدی: اجازه برگزاری تورهای زیارتی در مسیرهای مذهبی خاص (عربستان، عراق و سوریه) را ندارند.

نمونه‌ها در تبریز: آژانس‌هایی با عناوینی مانند آذر گشت ملکی، شهریار تبریز، فلق گشت، همسفر شمال غرب و پردیس هفت آسمان که عمده فعالیت آن‌ها اجرای تورهای کامل است.

۳. آژانس‌های «بند پ»: متخصص سفرهای مذهبی و زیارتی

این دفاتر برای سفرهای مذهبی مجوز گرفته‌اند و فعالیت آن‌ها کاملاً تخصصی و تحت نظارت سازمان حج و زیارت است.

نقش و وظیفه اصلی: تنظیم و اجرای سفرهای زیارتی به مقاصد مذهبی خارج از کشور.

مسیرهای تخصصی: ثبت‌نام و اعزام زائران به عتبات عالیات (عراق)، سوریه و مدیریت امور حج تمتع و عمره.

محدودیت کلیدی: اجازه برگزاری تورهای تفریحی و جهانگردی را ندارند.

نحوه شناسایی در تبریز: این مراکز معمولاً با عنوان دفتر خدمات زیارتی یا دفتر تحت پوشش سازمان حج و زیارت فعالیت می‌کنند. برای دریافت لیست دقیق و به‌روز آژانس‌های فعال بند پ در تبریز، مطمئن‌ترین راه مراجعه به سامانه رسمی سازمان حج و زیارت استان آذربایجان شرقی یا دفاتر نمایندگی آن در تبریز است.

آژانس‌های جامع: بهترین گزینه برای سفر کامل

بسیاری از آژانس‌های بزرگ و معتبر تبریز، برای راحتی مسافران، ترکیبی از این مجوزها را کسب کرده‌اند:

آژانس‌های الف و ب (عمده رایج): این دفاتر می‌توانند هم بلیط پرواز شما را صادر کنند (الف) و هم پکیج کامل تور (پرواز + هتل + ویزا) را برنامه‌ریزی و اجرا نمایند (ب). سحرگشت آذر ، آذرگشت ملکی، همسفر شمال غرب و فلق گشت از دفاتر تبریز هستند که هر دو مجوز الف و ب را دارند.

آژانس‌های الف، ب و پ: مجموعه‌ای کامل که قادر به ارائه تمام خدمات هوایی، گردشگری و زیارتی به صورت یکجا هستند. مانند آژانس درنا پرواز آذربایجان و آژانس تبریز پرواز.

مجوزهای آژانس‌های زیارتی (بند پ)، به‌ویژه برای سفرهایی مانند عتبات عالیات، به دلیل نظارت شدید سازمان حج و زیارت، دائماً به‌روزرسانی می‌شوند. برای اطمینان از صحت و امنیت سفر خود، هنگام ثبت‌نام، از آژانس بخواهید که آخرین گواهی رسمی مجوز بند پ خود را به شما نشان دهد و برای مشاهده لیست کامل و معتبر آژانس‌های مجاز (دارای مجوز پ)، مستقیماً به سامانه رسمی سازمان حج و زیارت مراجعه کنید.

با شناخت این دسته‌بندی ساده، گردشگران و شهروندان تبریزی می‌توانند با اطمینان کامل، بهترین دفتر را برای نیاز سفر خود انتخاب کنند.

محمد متین اقدم
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

راهنمای جامع آموزش گردشگری در تبریز: از دانشگاه تا بازار کار

صنعت گردشگری، دیگر یک تفریح جانبی نیست؛ بلکه به عنوان یکی از پیشران‌های اصلی اقتصاد جهانی و بستری برای تبادل فرهنگی شناخته می‌شود که در دنیای امروز با سرعتی فزاینده در حال رشد است. کشور ما، ایران، با تاریخ و تمدنی چندهزار ساله، جاذبه‌های طبیعی بی‌نظیر و میراثی کهن، پتانسیلی عظیم برای تبدیل شدن به یک قطب گردشگری جهانی در اختیار دارد. اما بهره‌برداری شایسته از این سرمایه عظیم، نیازمند نسلی از متخصصان آموزش‌دیده و کارآمد است.

این گزارش، با هدف پر کردن شکاف اطلاعاتی برای علاقه‌مندان به این حوزه، تدوین شده است و بر روی نقش محوری آموزش رشته گردشگری تأکید دارد؛ آموزشی که می‌تواند ضعف‌های مدیریتی را برطرف کرده و استانداردهای جهانی را به این صنعت تزریق کند.

تبریز، قطب فرهنگی و علمی شمال غرب کشور، کانون تمرکز این بررسی جامع خواهد بود.

هدف و ساختار نقشه‌راه جامع تبریز

این راهنما، تمام مسیرهای آموزشی موجود در تبریز را از صفر تا صد پوشش می‌دهد تا مخاطب بتواند بهترین مسیر را برای آینده شغلی خود انتخاب کند:

۱.بررسی جامع کانون‌های آکادمیک: معرفی دانشگاه‌های برتر و مراکز آموزشی ارائه‌دهنده رشته گردشگری در شهر تبریز.

۲.شکافتن سرفصل‌ها و مقاطع تحصیلی: تحلیل دقیق مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی در دانشگاه تبریز و سایر مراکز، شامل ظرفیت پذیرش و سرفصل دروس مصوب.

۳.مدارک جواز شغلی (غیر آکادمیک): تشریح دوره‌های تخصصی غیردانشگاهی (مانند مدیر فنی، تورلیدری و بوم‌گردی) همراه با جزئیات حیاتی مانند هزینه، مدت زمان و اعتبار مدرک.

بخش اول : آموزش آکادمیک رشته گردشگری

صفر تا صد رشته ی گردشگری در دانشگاه تبریز (دولتی):
رشته گردشگری، که تا چند سال پیش با عنوان "مدیریت جهانگردی" شناخته می‌شد، در حال حاضر در مقاطع مختلف تحصیلی در انواع دانشگاه‌های ایران ارائه می‌شود. این تنوع شامل دانشگاه‌های دولتی (روزانه و نوبت دوم)، دانشگاه‌های پیام نور، دانشگاه های آزاد و موسسات غیرانتفاعی است.

این گستردگی در ارائه رشته، نشان‌دهنده اهمیت فزاینده صنعت گردشگری و نیاز کشور به تربیت نیروی متخصص در این حوزه است. هر یک از این انواع دانشگاه‌ها، ویژگی‌ها و رویکردهای خاص خود را در پذیرش دانشجو و ارائه برنامه‌های آموزشی دارند. . دانشگاه تبریز - کانون آموزش گردشگری در شمال غرب کشور دانشگاه تبریز، به‌عنوان یکی از بزرگترین و معتبرترین مراکز علمی در شمال غرب ایران، نقش مهمی در آموزش رشته گردشگری ایفا می کند. این دانشگاه در مقطع کارشناسی در این رشته دانشجو میپذیرد اما متاسفانه فعلا کارشناسی ارشد رشته گردشگری ارائه نمیشود. فارغ التحصیلان کارشناسی گردشگری در دانشگاه تبریز در صورت علاقه مندی می توانند از رشته های ارشد زیرشاخه جغرافیا(مانند اکوتوریسم ، ژئوتوریسم ، برنامه ریزی مقصد ، برنامه ریزی شهری و روستایی و خدمات سفر) که مرتبط با گردشگری است، انتخاب کرده و ادامه تحصیل دهند.

در مقطع کارشناسی: پذیرش در دوره‌های روزانه و شبانه دانشگاه تبریز، به‌صورت محدود و از طریق کنکور سراسری انجام می‌شود و لازم است داوطلبان هر سال ظرفیت دقیق را از دفترچه‌های سازمان سنجش استعلام کنند.

برنامه و سرفصل های تدوین شده برای مقطع کارشناسی رشته گردشگری(مدیریت جهانگردی)

رشته گردشگری مجموعاً شامل ۱۳۷ واحد درسی است. این واحدها به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند که هر کدام بر جنبه‌ای متفاوت از مهارت‌ها و دانش لازم برای صنعت گردشگری تمرکز دارند.

دروس عمومی: این بخش شامل ۲۲ واحد است و مربوط به دروس الزامی هر رشته دانشگاهی در ایران است. این واحدها شامل مباحثی چون معارف اسلامی، فارسی عمومی، زبان انگلیسی عمومی و تربیت بدنی هستند.

دروس پایه: این دروس شامل ۲۶ واحد هستند که بنیان‌های تحلیلی و مدیریتی دانشجو را می‌سازند. محتوای آن‌ها بر اصول اقتصادی، مدیریتی، کمی (مانند آمار و ریاضیات کاربردی) و اجتماعی (مانند جامعه‌شناسی و ارتباطات انسانی) متمرکز است.

دروس تخصصی: این بخش با ۸۲ واحد (شامل ۷۲ واحد الزامی و ۱۰ واحد اختیاری) بیشترین حجم را به خود اختصاص داده است. تمرکز اصلی این واحدها بر شناخت صنعت گردشگری، مدیریت عملیاتی (دفاتر مسافرتی و تأسیسات اقامتی)، برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی، بازاریابی، و شناخت عمیق فرهنگی و تاریخی ایران و جهان است.

دروس مهارتی و عملیاتی: این بخش شامل ۷ واحد است و به کسب تجربه و مهارت‌های کاربردی می‌پردازد. این واحدها عمدتاً شامل کارورزی برای تجربه محیط کار، انجام پروژه‌های تحقیقاتی و دروس مربوط به اشتغال‌پذیری هستند.

در مقطع کارشناسی ارشد، رشته گردشگری (مدیریت جهانگردی) در برخی دانشگاه های ایران در سه گرایش اصلی ارائه می‌شود (همانگونه که گفته شد فعلا کارشناسی ارشد در دانشگاه تبریز ارائه نمی شود):

بازاریابی جهانگردی: این گرایش بر جنبه‌های مدیریتی، اقتصادی و بازاریابی صنعت تمرکز دارد. دانشجویان می آموزند چگونه محصولات و خدمات گردشگری را شناسایی، قیمت‌گذاری و در بازارهای ملی و بین‌المللی به‌درستی عرضه کنند (مانند برندسازی مقصد، رفتار مصرف‌کننده و بازاریابی بین‌المللی).

برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی: این گرایش بر جنبه‌های اجتماعی، محیطی و برنامه‌ریزی کلان متمرکز است. دانشجویان یاد می گیرند چگونه طرح‌های توسعه گردشگری را در سطوح منطقه‌ای و ملی تدوین کرده و پروژه‌ها را با رویکرد توسعه پایدار (حفظ محیط زیست و فرهنگ) پیش ببرند (مانند مدیریت اکوسیستم‌ها، ارزیابی طرح‌های توسعه و خط‌مشی گذاری).

میراث فرهنگی: در کنار گرایش‌های سنتی «بازاریابی جهانگردی» و «برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی»، برخی دانشگاه‌های بزرگ و تخصصی اقدام به ارائه گرایش‌هایی کرده‌اند که پیوند عمیق‌تری با علوم میراث فرهنگی، باستان‌شناسی و مدیریت موزه دارد. هدف این گرایش، تربیت مدیرانی است که علاوه بر داشتن دانش مدیریت، درک عمیقی از ارزش‌ها، قوانین و چالش‌های حفظ میراث فرهنگی و ابنیه تاریخی داشته باشند.

برنامه درسی و واحدهای اصلی کارشناسی ارشد گردشگری (مدیریت‌جهانگردی)

دوره کارشناسی ارشد مدیریت جهانگردی در تمام گرایش‌های خود (بازاریابی، برنامه‌ریزی توسعه، و گرایش‌های تخصصی‌تر مانند میراث فرهنگی) بر اساس سرفصل مصوب وزارت علوم شامل ۳۲ واحد است که به سه بخش اصلی تقسیم می‌شود:

دروس مشترک (۲۰ واحد)

این واحدها هسته اصلی و دانش مدیریتی لازم برای هر فارغ‌التحصیل ارشد در صنعت گردشگری را فراهم می‌کنند و بین تمام گرایش‌ها مشترک هستند. دروس مشترک بر مدیریت عالی و تحلیل‌های کلان تمرکز دارند، از جمله: اصول مدیریت و بازاریابی خدمات ـ مدیریت منابع انسانی در صنعت گردشگری ـ مدیریت کیفیت جامع و خط‌مشی گذاری در صنعت ـ سامانه‌های اطلاعاتی و روش‌های کمی در جهانگردی.

دروس اختصاصی گرایش (۸ واحد)

این واحدها محتوای تخصصی هر گرایش را تعیین می‌کنند و دانشجو را در زمینه انتخابی عمیق‌تر می‌سازند.

اگر گرایش بازاریابی باشد: تمرکز بر رفتار مصرف‌کننده، بازاریابی بین‌المللی و بازاریابی محصولات گردشگری است.

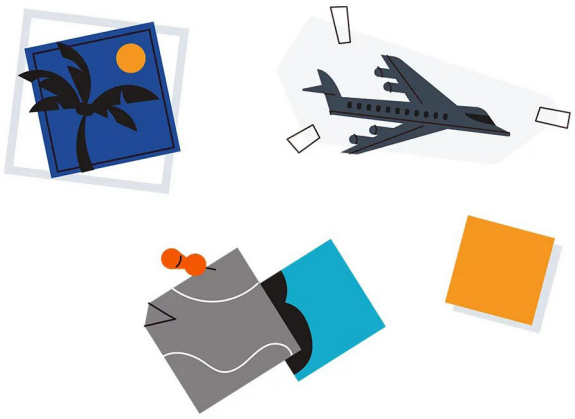
اگر گرایش برنامه‌ریزی توسعه باشد: تمرکز بر برنامه‌ریزی محیط‌های طبیعی و اکوسیستم‌ها، ارزیابی طرح‌های توسعه و برنامه‌ریزی منطقه‌ای است.

اگر گرایش مدیریت میراث فرهنگی باشد: تمرکز بر مدیریت بافت‌ها و محوطه‌های تاریخی، مدیریت موزه و سایت‌های فرهنگی، و اصول حفاظت و احیای ابنیه با رویکرد گردشگری خواهد بود.

پایان‌نامه (۴ واحد)

این بخش شامل ۴ واحد است و کار تحقیقاتی الزامی دوره کارشناسی ارشد محسوب می‌شود. دانشجو باید یک موضوع تخصصی و کاربردی را در زمینه گرایش خود (بازاریابی، توسعه یا میراث فرهنگی) انتخاب و به صورت عمیق پژوهش کند.

نکته مهم: گرایش‌ها و ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها هر سال توسط سازمان سنجش آموزش کشور در دفترچه انتخاب رشته کارشناسی ارشد اعلام می‌شود و ممکن است نسبت به سال‌های قبل، گرایش‌های جدیدی مانند مدیریت رویدادهای ورزشی یا گردشگری پایدار اضافه یا حذف شوند.

گرایش‌های ارشد جغرافیا مرتبط با گردشگری در دانشگاه تبریز (و سایر مراکز)

بر اساس دفترچه‌های سازمان سنجش و فعالیت‌های پژوهشی دانشکده جغرافیا دانشگاه تبریز، گرایش‌های زیر بیشترین ارتباط را با رشته گردشگری دارند و برای ادامه تحصیل توصیه می‌شوند:

برنامه‌ریزی توسعه مقاصد (گرایش‌های مستقیم): برخی از گرایش‌های جغرافیا مستقیماً بر توسعه صنعت گردشگری و تحلیل منابع طبیعی تمرکز دارند.

طبیعت‌گردی (اکوتوریسم و ژئوتوریسم): این حوزه بر مدیریت پایدار سفر به مناطق طبیعی متمرکز است. دانشجویان یاد می‌گیرند چگونه سفرهای بوم‌گردی (اکوتوریسم) را طراحی و اجرا کنند تا ضمن حفاظت از محیط زیست، برای جوامع محلی سودمند باشند. زیرشاخه‌ای مانند ژئوتوریسم نیز به ارزیابی و مدیریت جاذبه‌های زمین‌شناسی مانند غارها و ژئوپارک‌ها برای اهداف توریستی می‌پردازد. فارغ‌التحصیلان این گرایش‌ها می‌توانند به عنوان متخصصان طراحی تورهای طبیعت‌گردی و ارزیابی پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری بوم‌گردی فعالیت کنند.

جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری (برنامه‌ریزی مقصد و خدمات سفر): این گرایش یک ارتباط قوی با توسعه کسب‌وکار دارد. تمرکز اصلی آن بر تحلیل مکانی و فضایی یک منطقه برای تدوین طرح‌های جامع توسعه مقصد و بهینه‌سازی جریان گردشگر و زیرساخت‌های خدماتی است. این متخصصان نقش برنامه‌ریز استراتژیک را در سازمان‌های دولتی ایفا می‌کنند و در بهینه‌سازی لجستیک خدمات سفر نیز مهارت دارند.

برنامه‌ریزی فضایی و زیرساختی (گرایش‌های پشتیبان): دانشگاه تبریز به طور سنتی در گرایش‌های زیرساختی جغرافیا بسیار قوی است و این رشته‌ها برای توسعه زیرساخت‌های گردشگری حیاتی هستند:

جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری/روستایی: این گرایش‌ها بر مدیریت و توسعه فضاهای انسانی تمرکز دارند. برنامه‌ریزی شهری به بهبود دسترسی‌پذیری و امکانات رفاهی در مناطق تاریخی و توریستی شهرها کمک می‌کند؛ در حالی که برنامه‌ریزی روستایی بر توسعه پایدار بوم‌گردی‌های روستایی و مدیریت منابع و فرهنگ محلی به عنوان جاذبه توریستی تمرکز دارد. فارغ‌التحصیلان آن‌ها در شهرداری‌ها، سازمان‌های میراث فرهنگی و مشاوره‌های توسعه منطقه‌ای بسیار کاربرد دارند.

ژئومورفولوژی (آمایش محیط): این رشته با مطالعه اشکال ناهمواری‌های زمین و فرایندهای تشکیل آن‌ها، دانش لازم را برای سازماندهی محیط (آمایش) فراهم می‌کند. متخصصان ژئومورفولوژی می‌توانند در ارزیابی ریسک‌های محیطی و تعیین مکان‌های مناسب و ایمن برای احداث زیرساخت‌های گردشگری و اقامتگاه‌ها در مناطق طبیعی، نقش حیاتی ایفا کنند.

این گرایش‌ها در مجموع به فارغ‌التحصیلان گردشگری کمک می‌کنند تا نگاهی جامع و مبتنی بر داده‌های مکانی به توسعه صنعت گردشگری در سطح منطقه‌ای و ملی داشته باشند.

علاوه بر دانشگاه تبریز، آموزش عالی گردشگری در شهر تبریز عمدتا توسط سه نوع مرکز دانشگاهی دنبال می‌شود: پیام نور (دولتی شهریه‌پرداز)، مؤسسات غیرانتفاعی (غیردولتی شهریه‌پرداز) و مراکز علمی-کاربردی(مهارت‌محور)

دانشگاه پیام نور تبریز (مدرک دولتی، آموزش منعطف)

دانشگاه پیام نور، علی‌رغم دریافت شهریه، یک دانشگاه دولتی محسوب می‌شود و اعتبار مدرک آن برای ادامه تحصیل در تمام مقاطع بالاتر (کارشناسی ارشد و دکتری) کاملاً حفظ شده است. جوهره این دانشگاه بر پایه آموزش نیمه‌حضوری و خودخوان است؛ به این معنی که اگر شما فردی شاغل هستید یا وقت کافی برای حضور روزانه در کلاس‌ها ندارید، پیام نور بهترین انتخاب است. شهریه آن نیز در مقایسه با دانشگاه آزاد و مؤسسات غیرانتفاعی، به شکل قابل توجهی پایین‌تر است. پذیرش در رشته‌های کارشناسی این دانشگاه، از جمله رشته گردشگری، معمولاً بدون کنکور و صرفاً بر اساس سوابق تحصیلی انجام می‌شود.

در پیام نور تبریز، شما می‌توانید در مقطع کارشناسی پیوسته (لیسانس ۴ ساله) رشته مدیریت جهانگردی را دنبال کنید. تمرکز درسی در این رشته بر جنبه‌های تئوری، مدیریتی، بازاریابی و اقتصادی صنعت توریسم قرار دارد. اهمیت این مرکز در این است که یکی از مسیرهای اصلی برای ورود به مقطع کارشناسی ارشد مدیریت جهانگردی (با کنکور) نیز به شمار می‌آید.

مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی اسوه (آموزش حضوری)

مؤسسات غیرانتفاعی مانند اسوه، مراکزی خصوصی هستند که کاملاً تحت نظارت وزارت علوم فعالیت می‌کنند. این مؤسسات ساختاری کلاس‌محور و حضوری دارند و اگر ترجیح شما محیط سنتی‌تر با تعامل مستقیم با استاد باشد، مناسب شماست. البته شهریه این مراکز بالاتر از پیام نور است. پذیرش در مقاطع مختلف این مؤسسات نیز غالباً بدون کنکور و تنها با ارائه سوابق تحصیلی صورت می‌گیرد.

مؤسسه اسوه در تبریز، رشته مدیریت جهانگردی و هتلداری را در سه مقطع اصلی ارائه می‌دهد: کاردانی پیوسته (۲ ساله با تمرکز بر هتلداری)، کارشناسی پیوسته (۴ ساله) و کارشناسی ناپیوسته (۲ ساله برای دارندگان مدرک کاردانی). تمرکز آموزشی دوگانه بر جهانگردی و هتلداری، این مؤسسه را برای علاقه‌مندان به هر دو حوزه متمایز می‌کند.

جمع‌بندی نهایی و سایر فرصت‌ها

برای تکمیل تصویر آموزش عالی گردشگری، باید به مؤسسه علمی-کاربردی میراث فرهنگی تبریز نیز اشاره کرد. این مرکز تخصصی‌ترین نهاد برای آموزش‌های مهارت‌محور و عملی (مانند راهنمای تور و امور هتلداری) است و برای کسانی که می‌خواهند مستقیماً وارد بازار کار شوند، بسیار کارآمد است.

در پایان، یک نکته حیاتی درباره تحصیلات تکمیلی وجود دارد: در حال حاضر، هیچ مؤسسه غیرانتفاعی در تبریز در مقطع کارشناسی ارشد مدیریت جهانگردی پذیرش ندارد. بنابراین، برای ادامه تحصیل در مقاطع بالا، تنها مسیرهای رسمی شامل شرکت در کنکور و قبولی در گرایش‌های مرتبط در دانشگاه پیام نور یا رشته‌های تخصصی‌تر مانند برنامه‌ریزی توریسم در دانشگاه دولتی تبریز خواهد بود. به این ترتیب، انتخاب شما باید براساس اولویت‌تان بین انعطاف پیام نور و کلاس‌محوری اسوه شکل گیرد.

جدول دسته‌بندی جامع آموزش آکادمیک گردشگری در تبریز

نهاد ناظر	تمرکز رشته و گرایش	وضعیت پذیرش	مرکز ارائه دهنده	مقطع تحصیلی
وزارت علوم	گردشگری	کنکور سراسری	دانشگاه تبریز (دولتی)	کارشناسی
وزارت علوم	جغرافیا و برنامه ریزی توریسم/ژئوتوریسم (رویکرد فضایی و جغرافیایی)	کنکور سراسری	دانشگاه تبریز (دولتی)	کارشناسی ارشد
وزارت علوم	گردشگری (رویکرد نیمه حضوری و منعطف)	بدون کنکور (سوابق تحصیلی)	پیام نور تبریز	کارشناسی پیوسته
وزارت علوم	گردشگری گرایش بازاریابی (گرایش تخصصی مدیریتی)	کنکور سراسری	پیام نور تبریز	کارشناسی ارشد
وزارت علوم	گردشگری و هتلداری (تنها غیرانتفاعی فعال در این رشته)	بدون کنکور (سوابق تحصیلی)	موسسه غیرانتفاعی اسوه	کاردانی و کارشناسی
وزارت علوم و میراث فرهنگی	امور هتلداری، راهنمای گردشگری، یا بوم‌گردی/ مدیریت امور فرهنگی گرایش میراث فرهنگی و گردشگری	بدون کنکور (سوابق تحصیلی)	علمی ـ کاربردی میراث فرهنگی	کاردانی وکارشناسی

بخش دوم : آموزشگاه های تخصصی

این مسیر آموزشی، با هدف تربیت نیروی کار متخصص و اعطای مجوزهای رسمی و شغلی توسط وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری پیگیری می‌شود. این دوره‌ها در تبریز توسط آموزشگاه‌های آزاد مورد تأیید وزارتخانه برگزار می‌شوند. مانند موسسه آموزش گردشگری آروند نیک ایرانیان، مجتمع فنی بهمن، موسسه آموزش گردشگری میراث داران میلکان ، مجتمع فنی و آموزشی افق تبریز (با سابقه فعالیت در این حوزه)، آموزشگاه راهکار (تاکید اصلی این مرکز بر دیپلم گردشگری با مدرک فنی حرفه ای است، اما جزو مراکز مهارتی محسوب می‌شود).

دوره‌های حیاتی برای فعالیت قانونی و حرفه‌ای

مدرک این دوره‌ها، برخلاف مدارک دانشگاهی، یک مجوز یا کارت شغلی قابل ترجمه است که برای فعالیت‌های کلیدی در آژانس‌ها و اجرای تورها الزامی است.

۱.مدیر فنی دفاتر خدمات مسافرتی (بند الف)

موضوع و کاربرد: این دوره برای آموزش مدیران آژانس‌های هواپیمایی و دفاتر خدمات مسافرت هوایی طراحی شده و بر مدیریت امور صدور بلیط، نرخ‌گیری و فروش الکترونیکی پروازها متمرکز است. مدرک بند الف، لازمه فعالیت آژانس در بخش هوایی است.

سرفصل‌ها: شامل آموزش نحوه صدور بلیط در سه دوره مقدماتی، متوسطه و پیشرفته(مانند سیستم‌های GDS)

شرایط و مدرک نهایی: برای اخذ این مدرک، علاوه بر موفقیت در دوره‌های تخصصی، گذراندن دوره مقدماتی و پیشرفته صدور بلیط و داشتن ۳ سال سابقه کار مرتبط لازم است.

۲.مدیر فنی دفاتر خدمات مسافرتی (بند ب)

موضوع و کاربرد: هدف اصلی این دوره، تربیت مدیران فنی برای بخش تور و گردشگری و همچنین تربیت پرسنل اجرایی تورها است. این گواهینامه، شرط اصلی تأسیس یا معرفی مدیر فنی برای آژانس‌هایی است که مجری تورهای داخلی و خارجی هستند.

سرفصل‌های کلیدی: قوانین دفاتر خدمات مسافرتی، بازاریابی و فروش خدمات، مدیریت بحران در سفر، فنون تورگردانی، حسابداری دفاتر، آشنایی با اکوتوریسم، فرهنگ و معماری ایران و جهان و شناخت روحیات ملل.

شرایط و مدرک نهایی: حداقل مدرک تحصیلی مورد نیاز برای شرکت در این دوره کارشناسی (لیسانس) است.

هزینه و مدت زمان: طول دوره معمولاً بین ۴ تا ۶ ماه (حدود ۳۰۰ ساعت) است و شهریه آن بر اساس تعرفه مصوب وزارتخانه، در محدوده ۹ تا ۱۵ میلیون تومان قرار دارد (توجه شود که هزینه‌های بسیار پایین اعلام‌شده در برخی تبلیغات غیرواقعی و فاقد اعتبار است).

۳.راهنمایان تور (تور لیدری)

این حوزه شامل چند گرایش تخصصی است که در نهایت منجر به دریافت کارت رسمی و بین‌المللی تورلیدری می‌شوند. حداقل مدرک لازم برای شرکت در این دوره‌ها کارشناسی (لیسانس) است.

۴.دیپلم گردشگری (آموزشگاه راهکار و مشابه)

موضوع و هدف: این دوره برای دانش‌آموزان یا افرادی که قصد تغییر دیپلم یا اخذ دیپلم دوم را دارند، مناسب است. این دوره یک مدرک مهارتی اعطا می‌کند و جایگزین دروس نظری دبیرستان می‌شود.

شرایط و مدرک: حداقل مدرک تحصیلی مورد نیاز برای ثبت نام، پایه نهم تحصیلی (سیکل) است.

هزینه و مدت زمان: هزینه دوره در آموزشگاه‌هایی مانند "راهکار" در تبریز، معمولاً در محدوده ۸ تا ۱۰ میلیون تومان است و مدت زمان آن بین ۱۲ تا ۱۶ ماه (بسته به ساعات آموزش هفتگی) متغیر است.

اعتبار مدرک: مدرک نهایی از سازمان فنی و حرفه‌ای دریافت می‌شود که دارای اعتبار رسمی و بین‌المللی است.

نکته حیاتی و استثنایی برای دانشجویان آکادمیک

اگر شما دارای مدرک کارشناسی (لیسانس) یا بالاتر در رشته‌های مرتبط با گردشگری (مانند مدیریت جهانگردی/گردشگری) هستید، برای دریافت مجوزهای شغلی مدیر فنی بند ب و انواع کارت‌های راهنمای تور، طبق قانون از الزام شرکت در کلاس‌های آموزشی آموزشگاه‌ها معاف هستید.

شما می‌توانید با پرداخت هزینه‌های اداری، مستقیماً برای شرکت در آزمون جامع کتبی سراسری (توسط وزارت میراث فرهنگی) و مصاحبه زبان اقدام کنید. این قانون باعث صرفه‌جویی چشمگیر در زمان و هزینه شهریه می‌شود. مدرک صادرشده پس از قبولی در آزمون جامع، کاملاً رسمی و با مدرک کسانی که دوره را گذرانده‌اند یکسان است.

گرایش تور لیدری	تمرکز اصلی	مدت زمان و مراحل	هزینه تقریبی دوره
ایرانگردی و جهانگردی (فرهنگی)	آموزش فن بیان ، تاریخ ، فرهنگ ، معماری و آداب معاشرت در تورهای تاریخی و شهری	۶ تا ۱۰ ماه ؛ نیاز به قبولی در آزمون جامع و مصاحبه ی الزامی زبان خارجی	بین ۱۲ تا ۱۸ میلیون تومان
طبیعت گردی (اکوتوریسم) و بوم گردی	آموزش اصول لیدری در طبیعت ، بوم گردی ،مهار	۶ تا ۱۰ ماه ؛ نیاز به قبولی در آزمون جامع و تایید آمادگی جسمانی.	هزینه مشابه دوره فرهنگی است
زمین گردی (ژئوتوریسم)	آموزش و راهنمایی تخصصی بازدیدکنندگان	۶ تا ۱۰ ماه ؛ نیاز به قبولی در آزمون جامع	هزینه مشابه دوره فرهنگی است

دکتر یاور بابایی

عضو هیئت علمی گردشگری دانشگاه تبریز

استاد مشاور انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز

نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس روانشناسی رنگ ها

گزارشی جامع از طرح اجرایی در یازدهمین نمایشگاه گردشگری و صنایع وابسته در تبریز ۱۴۰۳

مجری طرح: انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز با همکاری کانون ایرانشناسی و گردشگری دانشگاه تبریز

مقدمه

رنگ‌ها به طور طبیعی احساسات و واکنش‌های مختلف را در افراد تحریک می‌کنند. روانشناسی رنگ به مطالعه تأثیر رنگ‌های محیط اطراف بر ذهن و حالات عاطفی افراد اشاره دارد. امروزه علوم اجتماعی و روانشناسان دریافته‌اند که رنگ‌ها یکی از مهمترین عناصر تأثیرگذار در حوزه ارتباطات و رفتار مشتری هستند، به طوری که برای برجسته کردن اطلاعات خاص و یا جلب توجه مخاطب مورد استفاده قرار می‌گیرند. در بسیاری از موارد، قضاوت و ارزیابی انسان درخصوص کیفیت محصولات یا خدمات متأثر از رنگ است. استفاده درست از رنگ‌ها در حوزه بازاریابی و به ویژه در بخش گردشگری، به ایجاد تصویری مثبت در ذهن گردشگران کمک می‌کند. این امر به این دلیل است که رنگ‌ها به سرعت در ذهن افراد جای می‌گیرد و دیرتر نیز فراموش می‌شود. بنابراین رنگی که در محصول استفاده می شود باید با ماهیت محصول تناسب داشته باشد و موجب برقراری ارتباط واقعی میان مشتری و محصول شود. همچنین در حوزه گردشگری، رنگ‌ها می‌توانند منعکس کننده نگرش ها، دیدگاه‌ها و پیش زمینه های ذهنی افراد نسبت به یک مقصد باشند. گردشگران تلقی خود از مقصد را در قالب رنگ‌ها نشان می‌دهند. شناخت دیدگاه مشتریان نسبت به مقصد گردشگری براساس ماهیت رنگ‌ها می‌تواند به مدیران مقصد در طراحی برند گردشگری، ارائه خدمات مناسب و شخصی سازی تجربیات سفر کمک کند. در این راستا، این تحقیق به دنبال آن است که بررسی نماید نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس روانشناسی رنگ‌ها چگونه است؟

روش

در این تحقیق به منظور بررسی دیدگاه گردشگران نسبت به شهرهای استان آذربایجان شرقی از روانشناسی رنگ‌ها استفاده شد. جامعه مورد بررسی در این تحقیق گردشگران شرکت کننده در نمایشگاه گردشگری بین المللی تبریز در سال ۱۴۰۳ می‌باشد که تعداد ۲۴۶ نفر از آنها به عنوان نمونه انتخاب شد. روش مشارکت افراد در نظرسنجی این تحقیق به این صورت بود که تعداد ۶ رنگ و مفهوم روانشناختی آن شامل رنگ های قرمز (مفهوم عشق)، زرد (مفهوم حس خوب)، سبز (مفهوم امید و بهشت)، نارنجی (مفهوم موفقیت و نشاط)، بنفش (مفهوم شجاعت و ثروت) و آبی (مفهوم صداقت و اعتماد) و نقشه استان به همراه موقعیت شهرها بر روی نقشه در اختیار گردشگران قرار گرفت و از آنها خواسته شد تا هر کدام یک شهر استان و حس خود نسبت به آن شهر را به صورت رنگ‌ها انتخاب کند. بر این اساس از ۲۴۶ نفر نظرخواهی شد و اطلاعات بدست آمده به منظور دریافت نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

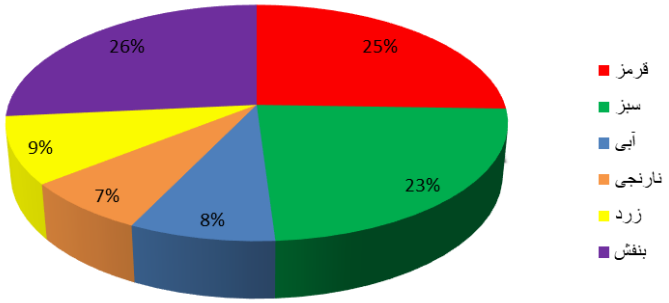
یافته

جدول (۱)، نتایج مربوط به نگرش گردشگران نسبت به شهرهای استان آذربایجان شرقی بر مبنای روانشناسی رنگ‌ها را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌گردد از دیدگاه گردشگران، بیشترین فراوانی به ترتیب مربوط به رنگ های بنفش (۲۶ درصد)، قرمز (۲/۲۵ درصد) و سبز (۶/۲۳ درصد) می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که از دیدگاه گردشگران شهرهای استان آذربایجان شرقی منعکس کننده احساساتی همچون شجاعت و ثروت (رنگ بنفش)، عشق (قرمز) و امید و بهشت (سبز) هستند. همچنین طبق نتایج، کمترین فراوانی‌ها مربوط به رنگ های آبی (۱/۸ درصد) و نارنجی (۳/۷ درصد) می‌باشد که نشان می‌دهد گردشگران نسبت به شهرهای استان کمتر احساس صداقت و اعتماد (آبی) و موفقیت و نشاط (نارنجی) دارند.

جدول ۱: نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۶۲	۲۵/۲
سبز	۵۸	۲۳/۶
آبی	۲۰	۸/۱
نارنجی	۱۸	۷/۳
زرد	۲۴	۹/۸
بنفش	۶۴	۲۶/۰
جمع	۲۴۶	۱۰۰

در نمودار (۱) نیز نتایج مشارکت گردشگران نسبت به روانشناسی رنگ های شهرهای استان آذربایجان شرقی به صورت نموداری نشان داده شده است.

نمودار ۱: نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس رنگ ها

نگرش گردشگران به تفکیک شهرهای استان

تبریز: در ادامه و به منظور بررسی شهرهای استان آذربایجان شرقی به تفکیک، جدول (۲) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر تبریز می‌باشد. مطابق نتایج بیشترین فراوانی مربوط به رنگ های قرمز با درصد فراوانی ۳/۳۲ درصد و سبز با درصد فراوانی ۲۹ درصد می‌باشد که نشان دهنده احساس عشق و امید و بهشت گردشگران به شهر تبریز می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ زرد (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده احساس روانشناختی حس خوب می‌باشد.

جدول ۲: نگرش گردشگران به شهر تبریز براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۲۰	۳۲/۳
سبز	۱۸	۲۹/۰
آبی	۴	۶/۵
نارنجی	۸	۱۲/۹
زرد	-	-
بنفش	۱۲	۱۹/۴
جمع	۶۲	۱۰۰

مرند: در جدول (۳) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر مرند نشان داده شده است. مطابق نتایج بیشترین فراوانی مربوط به رنگ های بنفش با درصد فراوانی ۳/۳۳ درصد و قرمز با درصد فراوانی ۷/۲۶ درصد می‌باشد که نشان دهنده احساس شجاعت و ثروت و عشق به گردشگران به شهر تبریز می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ آبی (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده آن است که حس صداقت و اعتماد در بین گردشگران برای این شهر کمترین سطح را داراست.

جدول ۳: نگرش گردشگران به شهر مرند براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۸	۲۶/۷
سبز	۴	۱۳/۳
آبی	-	-
نارنجی	۲	۶/۷
زرد	۶	۲۰/۰
بنفش	۱۰	۳۳/۳
جمع	۳۰	۱۰۰

جلفا: در جدول (۴) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر جلفا نشان داده شده است. مطابق نتایج بیشترین فراوانی بدست آمده مربوط به رنگ بنفش با درصد فراوانی ۱/۵۷ درصد و نشان دهنده حس شجاعت و ثروت به این شهر از سوی گردشگران می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ های نارنجی و زرد (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده آن است که حس موفقیت و نشاط و حس خوب در بین گردشگران برای این شهر کمترین سطح را داراست.

جدول ٤: نگرش گردشگران به شهر جلفا براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۶	۲۱/۴
سبز	۴	۱۴/۳
آبی	۲	۷/۱
نارنجی	-	-
زرد	-	-
بنفش	۱۶	۵۷/۱
جمع	۲۸	۱۰۰

اهر: در جدول (۵) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر اهر نشان داده شده است. مطابق نتایج رنگ بنفش با کسب ۷/۶۶ درصد پاسخ‌ها بیشترین فراوانی را دارا بوده که نشان دهنده حس شجاعت و ثروت به این شهر از سوی گردشگران می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ های نارنجی و زرد و سبز (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده آن است که حس موفقیت و نشاط، حس خوب و امید و بهشت در بین گردشگران برای این شهر کمترین سطح را داراست.

جدول ۵: نگرش گردشگران به شهر اهر براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۴	۲۲/۲
سبز	۰	-
آبی	۲	۱۱/۱
نارنجی	۰	-
زرد	۰	-
بنفش	۱۲	۶۶/۷
جمع	۱۸	۱۰۰

کلیبر: در جدول (۶) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر کلیبر نشان داده شده است. مطابق نتایج رنگ سبز با کسب ۴/۳۳ درصد پاسخ‌ها بیشترین فراوانی را دارا بوده که نشان دهنده حس امید و بهشت به این شهر از سوی گردشگران می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ آبی (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده آن است که حس صداقت و اعتماد در بین گردشگران برای این شهر کمترین سطح را داراست.

جدول ٦: نگرش گردشگران به شهر کلیبر براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۴	۲۲/۲
سبز	۶	۳۳/۴
آبی	-	-
نارنجی	۲	۱۱/۱
زرد	۲	۱۱/۱
بنفش	۴	۱۱/۲
جمع	۱۸	۱۰۰

سراب: در جدول (۷) نتایج فراوانی پاسخ‌ها نسبت به احساسات گردشگران بر مبنای رنگ‌ها به شهر اهر نشان داده شده است. مطابق نتایج رنگ سبز با کسب ۴۰ درصد پاسخ‌ها بیشترین فراوانی را دارا بوده که نشان دهنده حس امید و بهشت به این شهر از سوی گردشگران می‌باشد. همچنین کمترین فراوانی مربوط به رنگ های

جدول ۷: نگرش گردشگران به شهر سراب براساس رنگ ها

نوع رنگ	فراوانی	درصد
قرمز	۲	۲۰
سبز	۴	۴۰
آبی	-	-
نارنجی	۲	۲۰
زرد	-	-
بنفش	۲	۱۰
جمع	۱۰	۱۰۰

آبی و زرد (بدون پاسخ) می‌باشد که نشان دهنده آن است که صداقت و اعتماد و حس خوب در بین گردشگران برای این شهر کمترین سطح را داراست.

در نهایت در جدول (۸) نشان داده شده است که در هر یک از شهرهای منتخب استان، کدام یک از رنگ‌ها بیشتر مورد توجه گردشگران بوده است. براساس نتایج، رنگ منتخب برای شهر تبریز، رنگ قرمز، رنگ منتخب برای شهرهای مرند، اهر و جلفا شامل رنگ بنفش و رنگ منخب برای شهرهای کلیبر و سراب، سبز می‌باشد.

جدول ۷: نگرش گردشگران به شهر سراب براساس رنگ ها

نوع رنگ	رنگ منتخب از دید گردشگران
تبریز	قرمز
مرند	بنفش
اهر	بنفش
جلفا	بنفش
کلیبر	سبز
سراب	سبز

نتیجه‌گیری

براساس یافته های کلی این تحقیق (جدول ۱) نشان دهنده نشان‌دهنده‌ی نگرش احساسی و روانشناختی گردشگران نسبت به شهرهای استان آذربایجان شرقی است. این یافته‌ها از منظر روانشناسی رنگ‌ها قابل تحلیل هستند و می‌توانند بازتابی از تصویر ذهنی گردشگران از شهرهای این استان باشند. مطابق نتایج، انتخاب رنگ بنفش، قرمز و سبز پرتکرارترین رنگ‌ها از دیدگاه گردشگران بود. رنگ بنفش در روانشناسی نماد شجاعت، ثروت، خلاقیت و رمزآلودگی است. درصد بالای انتخاب بنفش نشان دهنده آن است که گردشگران، شهرهای آذربایجان شرقی را دارای هویت تاریخی، اصالت و جذابیت‌های فرهنگی می‌شناسند. این امر ممکن است بیانگر بناهای تاریخی در شهرهای این استان مانند مسجد کبود تبریز، بازار جهانی تبریز، کاروانسراهای استان، کلیساها و بناهای متعدد در سطح استان باشد و حس شکوه و عظمت، توانگری و اصالت فرهنگی را منتقل کنند. از سوی دیگر، رنگ قرمز، عشق، هیجان و انرژی را منعکس می‌کنند و انتخاب این رنگ از سوی گردشگران نشان دهنده آن است که گردشگران شهرهای این استان را پرشور و گرم می‌بینند. بازتاب و نمود بیرونی این یافته می‌تواند در قابلیت های مرتبط با شهرهای این استان مانند مهمان‌نوازی مردم منطقه، غذا و گردشگری غذا، تعاملات و ارتباطات درون شهری و ... می‌باشد. از دیگر رنگ های مورد توجه گردشگران، رنگ سبز بود که نماد امید، آرامش، طبیعت و بهشت است. قرارگیری این رنگ در اولویت های انتخابی گردشگران به این معنی است که گردشگران تصویر ذهنی مثبتی از مناطق سرسبز و طبیعی استان مانند این نشان‌دهنده‌ی تصویر مانند جنگل‌های ارسباران، کوهستان و مناطق بکر روستایی دارند. بنابراین در مجموع می‌توان گفت که مطابق این نتایج گردشگران استان آذربایجان شرقی، شهرهای این استان را ترکیبی از اصالت فرهنگی، مهمان نوازی و هیجان و طبیعت و سرسبزی می‌بینند. نتایج این یافته‌ها می‌تواند به ویژه در برندسازی و بازاریابی مقصدهای گردشگری شهری استان موثر باشد.

در مقابل نتایج تحقیق نشان داد که به ویژه رنگ های آبی و نارنجی، فراوانی کمتری در پاسخ های گردشگران داشتند. از آنجا که رنگ آبی به معنای صداقت، اعتماد و آرامش است، پایین بودن میزان آن ممکن است ناشی از این باشد که گردشگران احساس امنیت و اعتماد کم‌تری نسبت به محیط شهری یا خدمات گردشگری در شهرهای استان دارند. ممکن است این عدم اعتماد ناشی چالش های گردشگری مانند زیرساخت های ناکافی، سطح کیفیت خدمات، عدم تسلط بخشی از جامعه محلی به زبان فارسی یا انگلیسی، یا بازاریابی و تبلیغات ناکافی باشد. نتیجه دیگر مرتبط با رنگ نارنجی است که از اقبال کمتری از سوی گردشگران برخوردار بود. اقبال کمتر به این رنگ که نماد نشاط، موفقیت و انرژی مثبت است، ممکن است ناشی از این باشد که گردشگران احساس شادابی و پویایی کم‌تری در شهرهای استان تجربه کرده‌اند. کمبود رویدادها و جشنواره‌ها و برنامه فرهنگی، ورزشی و تفریحی، عدم طراحی مفهومی معماری شهری، کمبود فضای سبز شهری و یا تبلیغات شفاهی منفی در شبکه های غیررسمی مانند شبکه های اجتماعی و فضای مجازی باشد. بنابراین قرارگیری این دو رنگ در رده پایین نشان دهنده آن است که شهرهای استان آذربایجان شرقی در حوزه های اعتمادسازی و ایجاد فضای شاداب شهری نیاز به بازنگری و اقدام عملی دارد.

مصاحبه با معاون صنایع دستی، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان

آقای فرشاد به آفرین
معاون کل صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گرشگری استان آذربایجان‌شرقی

مصاحبه توسط:

زهرا نجفی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

زهرا توکلی مرند
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

در تاریخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۷ با حضور اعضای انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز به دفتر جناب آقای فرشاد به آفرین؛ معاونت محترم صنایع دستی استان آذربایجان شرقی؛ مراجعه کردیم تا برای نشریه دوم انجمن با ایشان مصاحبه و پرسش پاسخی داشته باشیم. در ابتدا ایشان درمورد هنرهای دستی شاخص استان، شهر زادگاه و تاریخ ثبت رسمی آنها توضیح دادند. اکنون بیش از ۸۵ رشته صنایع دستی در استان رایج است از جمله ورنی بافی، حکاکی روی فلز، سفال و سرامیک، چاپ باتیک، ممقان دوزی ... . تبریز شهر جهانی فرش دستبافت (ثبت شده در سال ۱۳۹۴)، اسکو شهر ملی چاپ باتیک و اهر شهر ملی ورنی (ثبت شده در سال ۱۴۰۰)، کوزه کنان شهر ملی سفال و ممقان شهر ملی سوزن دوزی (ثبت شده در سال ۱۴۰۳)، روستای نجف تراکمن روستای ملی ورنی بافی هستند که از سوی وزارت میراث فرهنگی به عنوان شهر ملی ثبت شده اند. شهر جهانی را شورای جهانی صنایع دستی ثبت میکنند.

در ادامه آیتم های سنجش کیفی صنایع دستی را ذکر کردند، استان آذربایجان شرقی ۲۷۷ نشان ملی مرغوبیت کیفی صنایع دستی هایی را دارا بوده و رتبه سوم این حوزه در کشور را کسب کرده است. در رابطه با سامانه و سیستم مجازی صنایع دستی شرح دادند که هر فرد با کدملی خود میتواند نام خود را تنها در یک شاخه صنایع دستی به ثبت رسانده، در آن حوزه به رسمیت شناخته شده و مشغول به کار شود (البته علاوه بر صنعت فرش). اکنون در استان ۲۰ هزار نفر فعال در حوزه صنایع دستی داریم . ۱۱ دوره تاکنون نمایشگاه ملی گردشگری و صنایع دستی در تبریز برگزار شده که هرساله ۱۱۰ غرفه دار از استان های دیگر تشریف می‌آورند و میزان بسیار بالا است و طبق سهمیه بندی و ظرفیتی که به استانهای دیگر اختصاص داده میشود پذیرش میشوند. در سالهای اخیر خرید صنایع دستی در انتهای سبد خرید خانوارها قرار گرفته و به نوعی کالای لوکس محسوب میشود ؛ با این حال طبق آمار رسمی که از غرفه داران سال پیش گرفتیم نزدیک ۸ میلیارد تومان فروش داشتند و این نشان دهنده توجه روزافزون مردم به این صنعت است. غرفه به صورت رایگان در اختیار آنها قرار داده میشود و هزینه های اسکان، ایاب ذهاب و خوراک به عهده خود غرفه داران بود و با کمال خرسندی در پایان نمایشگاه هنرمندان و غرفه داران از میزان سود حاصل از فروش خود رضایتمند بودند . هر سال نمایشگاه های ترویجی ۳۰۰۰ نفر آموزش رایگان داریم که مربی مجرب از طرف اداره به شهر های دیگر فرستاده‌میشوند.

صنایع دستی سفیر فرهنگی یک شهر است و در تلاش هستیم مکانهای دائمی نمایشگاه صنایع دستی در شهر تبریز را افزایش دهیم مانند موزه سفال در خانه تاریخی علوی. باید مطالبه از سوی مردم افزایش پیدا کند تا ایده های رشد صنایع دستی عملی شوند. ایشان به اهمیت فعالیت و نقش دانشجویان در فرهنگ سازی، تبلیغ و حمایت از صنایع دستی تاکید کرده و ذکر کردند که دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه تبریز در حوزه تئوریک و آکادمیک فعالیت میکنند و حوزه میدانی را قبول ندارند و بالعکس. برای پیشرفت صنعت گردشگری و صنایع دستی و حفظ آنها، بایستی دانشگاه همکاری و فعالیتهای خود با حوزه های میدانی و مشاغل و بازار کار را افزایش داده و دانشجویان طول تحصیل خود یادگیری عملی داشته و تجربه کسب کنند.

جمع بندی نهایی و نتیجه گیری

زهرا نجفی
دانشجوی کارشناسی گردشگری
دانشگاه تبریز

در این شماره نشریه، بر شهر تبریز و وضعیت گردشگری در این شهر پرداخته شد. برای این منظور، ابتدا به معرفی صنعت گردشگری و اهمیت آن از جنبه اثرات مثبت و منفی پرداخته شد. سپس ارکان گردشگری در قالب دو بخش جاذبه های گردشگری و تسهیلات و امکانات گردشگری معرفی شد و در ادامه انواع جاذبه های گردشگری شهری تبریز با تقسیم بندی بر سه دسته جاذبه های طبیعی، جاذبه های تاریخی-فرهنگی و جاذبه های نوین و انسان ساخت معرفی شد و سپس تسهیلات و امکانات گردشگری در شهر تبریز شامل بخش های حمل و نقل، مراکز اقامتی، مراکز پذیرایی و رستوران و دفاتر خدمات مسافرتی ارائه شد. در ادامه وضعیت آموزش گردشگری در شهر تبریز در بخش آموزش آکادمیک (دانشگاهی) و آموزش های تخصصی مهارت محور مورد بررسی قرار گرفت. در بخش بعدی، گزارشی جامع از طرح اجرایی انجمن علمی گردشگری و کانون ایران شناسی و گردشگری دانشگاه تبریز در یازدهمین نمایشگاه گردشگری و صنایع وابسته در تبریز با عنوان نگرش گردشگران به شهرهای استان آذربایجان شرقی براساس روانشناسی رنگ ها، ارائه شد و در نهایت در بخش آخر مصاحبه با معاونت صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان آذربایجان شرقی در خصوص وضعیت و قابلیت های صنایع دستی استان ارائه شد. در مجموع مطالب ارائه شده در این نشریه بر اهمیت صنعت گردشگری در شهر تبریز تاکید می‌نماید. شهر تبریز دارای قابلیت های متعدد در حوزه گردشگری اعم از جاذبه ها، زیرساخت‌ها و روساخت های گردشگری بوده و در صورت توجه بیشتر، برنامه ریزی مناسب و سرمایه گذاری کافی در این حوزه می‌تواند به بالندگی در عرصه گردشگری دست یابد. برخلاف سایر صنایع و بخش های اقتصادی، ملاحظه می گردد که جایگاه گردشگری در شهر تبریز و استان آذربایجان شرقی در مقایسه با سایر شهرها و استان‌ها و نیز در سطح بین المللی مناسب نمی باشد که این مورد نشان می‌دهد که حوزه گردشگری نیاز به توجه بیشتر داشته تا بتواند جایگاه واقعی خود را براساس قابلیت های خود، بدست آورد. نکته دیگر در خصوص تربیت نیروی انسانی است که علی رغم وجود ظرفیت های موجود دانشگاهی و آموزشگاه های تخصصی مهارت محور در حوزه گردشگری، نیازمندی به توسعه رشته گردشگری و آموزش این حوزه به ویژه در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری وجود دارد. بنابراین می‌توان در مجموع اشاره کرد که صنعت گردشگری در شهر تبریز قابلیت ها، جاذبه‌ها و بسترهای لازم برای توسعه را داشته و در صورت فراهم سازی شرایط مناسب می‌تواند به یکی از بخش های درآمدزا، اشتغال آفرین و تحول ساز در شهر تبریز و استان آذربایجان شرقی تبدیل شود.

دانشگاه تبریز

انجمن علمی دانشجویی گردشگری دانشگاه تبریز ۱۳۹۸

TATU

شهر تبریز است و جان قربان جانان میکند
سرمه چشم از غبار کفش میهمان میکند

